

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

Шаленства на рынку нерухомасці

У сталіцы ўсталяваліся рэкордна высокія цэны на жытло. Спэцыяльны рэпартаж **Тацяны Сынітко**.

Сярэдні кошт квадратнага метра ў аднапакаёўцы пераскочыў за \$1500. Гэтая гонка, калі за тыдзень кватэра даражэе на 2—3 тысячи, нэрвuje ўдзельнікаў рынку ўжо другі месяц. Жыльлёвы рынак сярод першых адзягаваў на рост цэнаў на энэрганосбіты. Чуткі пра магчымы абвал беларускай валюты прывялі да таго, што прапанаваньне начало значна адставаць ад попыту. Аднак прыпынен'не шэрагам банкаў выдачы крэдытаў у рублях выклікае прагнозы пра магчымае падзен'не цэнаў на жытло празь зъмяншэн'не колькасці рэальных пакупнікоў. Старонка 4.

У НУМАРЫ

**Кангрэс
адкладзены да
лепшых часоў**

Мілінкевіч
і партыйныя лідэры
ідуць на «кампраміс
дзеля адзінства».
Старонка 3.

**Сухарэнка
памыліўся**

Сакавік будзе значна
цяплейшы, чым
звыкла. **Старонка 3.**

**Антырэвалюцыйны
спектакль паводле
Караткевіча**

У Тэатры
Беларускай армії,
у драматургіі
Дудараў. Піша
Антон Тарас.
Старонка 9.

**Фальсифікацыя
маралі, або Купала
па-гарадзенску**

У Гарадзенскім
тэатры паставілі
«Раскіданае
гняздо»... Піша
Андрэй Павач.
Старонка 10.

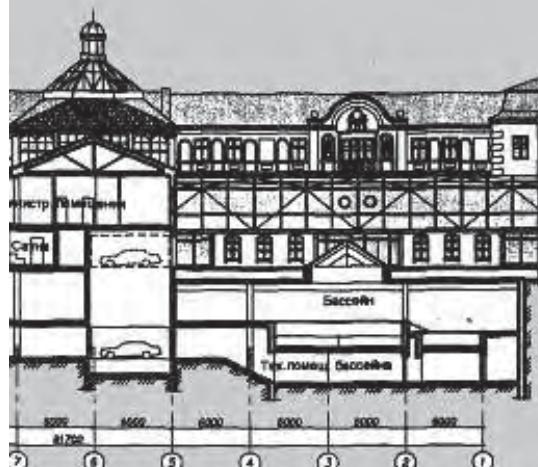
Дэжавю

Санкт-Пецярбург
у суботу нагадаў
Менск узору 1997
году. Піша Віталь
Тарас. **Старонка 8.**

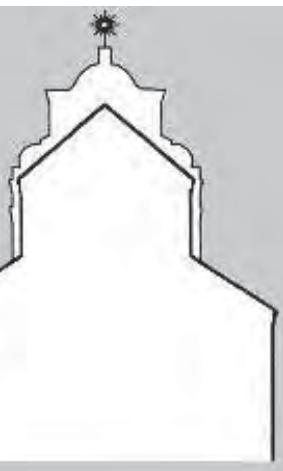
**Калыханкі Зымітра
Вайцюшкевіча**

можна паставіць
у шэраг адвечных
разам з «Народным
альбомам».
Старонка 14.

Кляштар з прэзыдэнцкім люксам

Яшчэ адзін квартал старога Менску заменяць мульяжом. У рукі карэспандэнта «НН» трапіў таемны праект перабудовы кляштару бэрнардынаў. Піша Сяргей Харэўскі. **Старонка 6.**

У НУМАРЫ**люстра дзён**

- Шаленства на рынку нерухомасьці .. 4
 Кляштар з презыдэнцкім люксам 6
 Хроніка 12

КАМЭНТАРЫ

- Віталь Тарас. Дэжавю 8
 Андрэй Павач. Фальсифікацыя маралі, або Купала па-гарадзенску 12
 Павал Севярынец. Злачынства і пакаянне 16
 Ян Максімюк. Лукашэнку чакае змрочная будучыня 19

КУЛЬТУРА

- Антырэвалюцыйны спектакль паводле Караткевіча 10

ДЫСКАГРАФІЯ

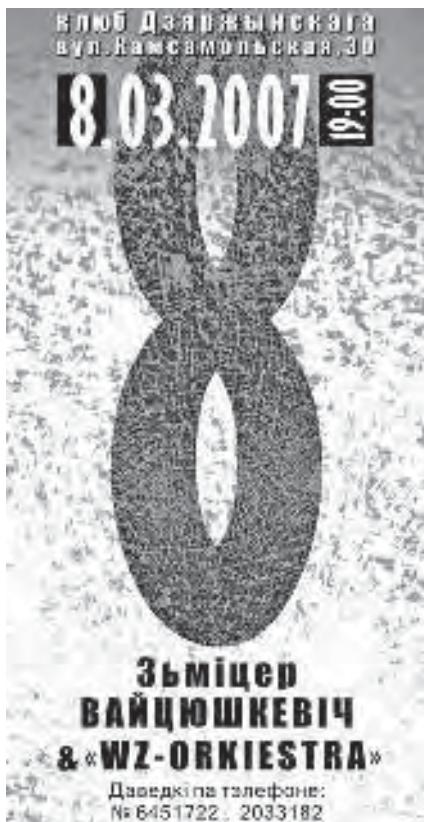
- Зыміцер Вайцюшкевіч, Песенькі самотнага ліцьвіна і Пара рублёў ... 14

ВОЛНЫ ЧАС

- «Індыга», «ARCHE», глямур, трэрасейскія літары, тэатры... 30

калі 6...

- ...бальшавік Фрунзэ ведаў, што створаная ім беларуская міліцыя будзе праз 90 гадоў перасъедаваць камуністай. 31

Дзень Волі мусіць стаць нацыянальным съятам

Зварот дзеячаў грамадзтва і культуры да Савету Міністраў

Беларусь перажывае пераломны этап свайго разьвіцця. Сёлета спаўненца 16 гадоў аднаўленыя яе дзяржаўнай незалежнасці. Аднак на парозе паўнападзялкі Рэспублікі Беларусь нацыя застаецца расколатай. Мільёны суайчыннікаў панешашму не адчуваюць духоўнай сувязі з беларускай дзяржаўнасцю. Палітычнае супрацьстаянне грамадзянам закладае міну запаволенага дзеяньня пад дзяржаватворчыя выслікі.

Незалежнасці ня можа быць без трывалай эканамічнай базы. Яе ня будзе, пакуль эканоміка Беларусі будзе залежаць толькі ад усходняга суседа. Захаванье сувэрэнітэту, устойлівае разьвіццё эканомікі будзе гарантаванае толькі тады, калі краіна паўнападзяна вернецца ў сям'ю ёўрапейскіх нацый — як роўная між роўнымі. А гэта немагчыма без нацыянальнага адзінства і ўсталяваныя дэмакратычнага дзяржаўнага ладу.

Выклікі сучаснага съвету — энэргетычныя, дэмографічныя, экалагічныя, гуманітарныя — наўпраст тычацца і Беларусі. І дыяк годны адказ гэтым выклікам можа толькі адзінай нацыя. Дзеля рэальнай ацэнкі сітуацыі і далейшых кроўкі па шляху ўмацаваныя дзяржаўнасці варты прызнаць, што таксама як два вэктары — ёўрапейскі і расейскі — абавязковыя для нашага эканамічнага разьвіцця, так і ўзгадненыя падыходаў улады і апазыцыі неабходнае для разьвіцця грамадзтва.

Мы павінны спрыяць усталяванню канструктыўнага дыялогу паміж уладаю і грамадзянскай супольнасцю. Важная роля ў сёньняшніх умовах тут можа належыць ураду, які ўсьведамляе неабходнасць новага этапу разьвіцця дзяржавы. Менавіта такія дзеяньні ўрадаў уваходзяць у гісторыю як прыклады патрыятызму, дальнабачнасці і прафесіяналізму.

Набліжаецца дзень 25 Сакавіка, дарагі для ўсіх патрыётаў Беларусі.

25 сакавіка 1918 года была прынятая Трэцяя Ўстаўная грамата Беларускай Народнай Рэспублікі, якая абвішчала нашу краіну незалежнай дзяржавай. Пасля гэтага і Захаду, і Усходу стала немагчыма далей ігнараваць дзяржаўныя памікненні беларускага народу. З того часу ўсе беларускія патрыёты адзначаюць дзень 25 Сакавіка як найважнейшае нацыянальнае съята — Дзень Волі.

У гэты дзень штогод дзясяткі тысяч беларусаў выходзяць на вуліцы гарадоў. Сотні тысяч грамадзян Беларусі і нашых суайчыннікаў за мяжой адзначаюць гэту дату. Адсутніцца яе ў дзяржаўным календары съятаў — перажытак савецкага часу.

Абвішчэнне дня 25 Сакавіка дзяржаўным съятаам непазыўчнае, бо яно адновіць нацыянальную пераемнасць. Непазыўчнае і пераадоленне існующага ў краіне культурна-гістарычнага расколу беларусаў. Аднак чым пазней гэта здарыцца, тым слабейша будзе Беларусь у гістарычнай пэрспэктыве.

Кіруючыся адказнасцю за лёс беларускай дзяржаўнасці, заклікаючы да нацыянальнага яднання, мы звязраемся да Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь з прапановай абвішчыць 25 Сакавіка — Дзень Волі — нацыянальным съятаам. Упэўненны, што такое рагшэнне ўзмоцніць адзінства беларускага нацы.

Будзе справядліва, калі гэта здарыцца ў год 125-годзьдзя клясыкі беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа, якія ўсёй сваёй дзейнасцю рыхтавалі дзень 25 сакавіка 1918 году і шчыра яго віталі.

Заклікаем таксама кіраўніцтва Савету Міністраў узяць чынны ўдзел у падрыхтоўцы съяточных мерапрыемстваў Дня Волі-2007.

Зварот падпісалі некалькі дзясяткаў вядомых дзеячаў науки, культуры і мастацтва. Сярод падпісантав — народны паэт Беларусі **Ніл Гілевіч**, былы старшыня Нацыянальнага банку прафэсар **Станіслаў Багданкевіч**, філэзафы **Валянцін Акудовіч**, **Алесь Анціпенка** і **Валер Булгакаў**, ганаровы старшыня Беларускага ПЭН-цэнтра **Лявон Баршчэўскі**, паэты **Генадзь Бураўкін**, **Анатоль Вярцінскі**, **Сяргей Законінкі**, **Уладзімер Някляеў**, **Андрэй Хадановіч**, рэжысэр **Валеры Мазынскі**, кінакрытык **Максім Жбанкоў**, мастацтвазнавца **Сяргей Харэўскі**, мастак **Артур Клінаў**, палітолаг **Віталь Сіліцкі** ды іншыя.

Кангрэс адкладзены да лепшых часоў

Мілінкевіч і партыйныя лідэры пайшли на «кампраміс дзеля адзінства».

Аляксандар Мілінкевіч у нядзелю 4 сакавіка накіраваў адкрыты ліст кіраўнікам партыі ў і демакратычнай грамадзкасці, у якім згадзіўся на кампраміснае рашэнне ў пытанні кангрэсу дэмсаў.

У сваім лісце Мілінкевіч «прывітаў» прапановы Вінцука Вячоркі па тэрмінах, фармаце і зъмесце кангрэсу дэмократычных сілаў, выкладзены ў яго звароце ад 16 лютага.

А 5 сакавіка пра згоду на кампраміс заяўлі і Анатоль Лябедзька з Сяргеем Каля-

кіным. Фармат Кангрэсу мусіць вызначыцца на пасяджэнні рады кіраўнікоў палітычных партый 7 сакавіка.

Нагадаем, што Вячорка пропанаваў перанесьці Кангрэс на травень і пашырыць склад яго ўдзельнікаў за кошт дэлегатаў мінулага сходу.

Каб стаць ўдзельнікамі Кангрэсу па цяперашній формуле, трэба было назыбараць 300 подписаў выбарцаў. У выніку найбольшую долягацию сфармавалі дысыплінаваныя сябры Партыі камуністаў, але на кангрэсе амаль не прадстаў-

На візыце ў Вашынгтон лідэры апазыцыі знайшлі кампраміс.

леная быў б непартыйныя структуры і інтэлігенцыя — асноўная база Мілінкевіча.

Перанос Кангрэсу можна

разглядаць як невялікую тактычную перамогу Мілінкевіча.

Зыміцер Панкавец

Сухарэнка памыліўся

Вясна будзе ранній, сакавік будзе значна цяплейшы, чым звычайна.

Такі прагноз даў Гідрамэтцэнтар. Згодна з доўгатэрміновымі прагнозамі, сярэднямесячная тэмпература паветра ў сакавіку будзе на 1,5 градуса вышэйшай за кліматычную норму, якая складае ад мінус трох градусаў на паўночным усходзе да плюс аднаго градуса на паўднёвым заходзе.

Так найчасцей і бывае ў гады, калі Вялікдень прыпадае рана. У гэтым годзе хрысьціяне сівяткаваць будуть Пасху 8 красавіка (і праваслаўныя, і каталікі).

Палітыкі традыцыйна прыглядаюцца да надвор'я на дні масавых акцыяў. У сонечны Дзень Волі 1996 году распачалася магутная Вясна-1996. Летась паслявібарныя пратэсты адбываліся ў незвычайні для канца сакавіка маразы.

Пару тыдняў таму кіраўнік КДБ Сыцяпан Сухарэнка выказаўся ўтым сэнсе, што вясна будзе халоднаю — і ў кліматычных, і ў палітычных адносінах. У палове свайго прагнозу ён ужо памыліўся.

МБ

Эўрасаюз падоўжыў санкцыі супраць высокапастаўленых лукашэнкаўцаў

На нарадзе міністраў замежных спраў ЭС адбылося галасаванне ў пытанні заахавання санкцыяў да Беларусі. Вырашана іх падоўжыць. Санкцыі супраць 34 адказных беларускіх чыноўнікаў на чале з А.Лукашэнкам заахаваюцца яшчэ на год.

Ул.інф.

Дзьвесце запрашэння на Дзень Волі

Аляксандар Мілінкевіч даслаў калія двухсот запрашэнняў эўрапейскім палітыкам і грамадзкім дзеячам прыехаць у сталіцу Беларусі на Дзень Волі. Такія запрашэнні накіраваны Леху Валэнсу, Вацлаву Гаўлу, кіраўнікам фракцый Эўрапарламенту. Ужо выказаў зацікаўленасць у прыездзе намеснік старшыні Эўрапарламенту.

Прысутнасць замежнікаў у Менску магла бы засяпечыць большую бясспеку ўдзельнікам традыцыйнага шэсцяці. Лідэры апазыцыі просьцяць улады дазволіць збор на Каstryчніцкай плошчы, шэсце да плошчы Германага і канцэрт у Цэнтральным дзіцячым парку.

Ул. інф.

Адрыў ад правадной сеткі

Активісты зь Берасцяя выступілі з ініцыятывой усебеларускага флэшмобу. Яны прапануюць у чацвер, 15 сакавіка, на Дзень канстытуцыі, прыйсці ў цэнтры ўліку абанэнтаў і адключыцца ад радыёкропкі.

Шмат хто не падазрае, што да гэтага часу аплачвае радыёкропку разам з квартплатай, хоць ёй і не карыстаецца. Пра гэта нагадваюць ініцыятары.

Згодна з правіламі акданьня паслугаў радиофікацыі, каб адключыцца ад радыёкропкі, абанэнту досыць персанальну звязнушчу з заявай у мясцовую группу ўліку абанэнтаў радыёсеткі. Ініцыятары прыводзяць і адрасы.

Групы ўліку абанэнтаў радыёсетак

Берасцце: вул.Куйбышава, 60\1, 1-ы паверх. 8.00—18.00.

Менск: вул.Кірава, 33. 8.00—12.00, 12.45—19.00.

Горадня: вул.Горкага, 85. 8.00—12.30, 13.00—17.00.

Магілёў: зав.Буянова, 22. 8.00—12.00, 13.00—17.00.

Гомель: вул.Пушкіна, 6. 8.00—12.00, 13.00—17.00.

Віцебск: пр.Будаўнікоў, 3Б. 8.00—12.30, 13.00—17.00.

Шаленства на рынку нерухомасці

У сталіцы ўсталяваліся рэкордна высокія кошты на жытло. Спэцыяльны рэпартаж **Таяны Сынітко**.

Сярэдні кошт квадратнага мэтру агульнай плошчы ў аднапакаёўцы пераскочыў за 1500 даляраў. Гэта гонка, калі за тыдзень кватэра лёгка можа падарожэць на 2—3 тысячи у.а., нэрвую ўздельнікаў рынку ўжо другі месяц.

Нават рыэлтэры-вэтэрныя памятаюць гэтага імклівага росту коштага на жытло. Гэта выглядае абсалютным контрастам на тле звычайнага студзенёўскага запішаша на рынке нерухомасці.

Менавіта жылыёвы рынак адным зь першых адзягаваў на рост цэнавы на энрганосбіты. Чуткі пра верагодны абвал беларускай валюты ў новых эканамічных рэаліях прывялі да таго, што прапанава стала значна адставаць ад попыту. Зь іншага боку, прыпыненыне шрагам банкаў выдачы крэдытаў у беларускіх рублях выклікае празнозы пра магчымасць падзенінне цэнавы на жытло праз рэзкае змяншэнне колькасці рэальных пакупнікоў. Прынамсі, больш за дзіве траціны кліентаў агенцтваў нерухомасці набываюць жытло з дапамогай крэдытаў.

Нерухомасць заўсёды была ня толькі ўвасобленым у канкрэтнае жытло «свайм кутом», дахам над галавой, але і сродкам інвеставання грошай. Жыхар Гарадзеншчыны Васіль, шукаючы кватэру ў сталіцы, хацеў забіць адразу двух зайцоў. «Зарабіў грошы, і невядома, што будзе зь бізнесам далей, вось і думаю ў́класці», — падзяліўся бізнесовец плянамі ў лістападзе мінулага году. Спачатку думаў набыць такую кватэру, каб у ёй пры неабходнасці можна было б зрабіць

Двуху́зроўневая кватэра ў малакватэрным доме на вуліцы Вясновай у сталіцы цяпер каштуе 210 тысяч даляраў.

офіс. Але жонка падала Васілю лепшую ідею: дзеці старшакляснікі праз колькі гадоў паедуть у Менск вучыцца, дык заадно будзе для іх кватэра.

Набываць «абы-што» ў Менску гарадзенцу не хацелася, і ягоныя крытэрыі пошуку цягнулі на сапраўданае элітнае жытло, якога ў Менску будзе ня так шмат, як падаецца. Нават з улікам усіх магчымых пазыкай ды крэдытаў новая трохпакаёўка ў цагляным доме непадалёк ад цэнтра па лініі мэтро магла зацікаўці Васіля выключна як экспанат выставы: на набыццё такога шчасця не хапіла б грошай. Дарма паспрачаўшыся зь некалькімі рыэлтэрамі, Васіль урэшце зараентаваўся ў менскіх цэнтрах і адкінуў ідею цэнтра. Але ад вялікай кухні, цэглы, трох пакояў і пэўных раёнаў не адступіўся. Ясна, што пошуки жаданага «даху над галавой» у зададзеных коштавых рамках цягнуліся марудна. У да-

датак, пабачыўшы, што трохпакаёўкі ў цэгле да тысячай 120 у.а. часцей працануюцца без аздобы — штукатурная сыцэна ды падлогасцяжка, а часам увогуле вольная пляніроўка без падзелу на пакоі, Васіль быў азадачаны. «Гэтыя аздобы — зашмат гемарою», — сказаў ён. — Калі ня браць лепшага, лепш нічога ня браць. Што людзі скажуць? — «А што людзі? Навошта вам кватэра за 200 тысяч, якіх няма? Лепш без пазыкай за 100, а потым заробіце і даробіце. Да вучобы дзяцей акурат будзе хоць пара жылых пакояў». Васіль пагадзіўся, але хутка перадумав. Нездарма, відаць, так моцна хваляваўся за бізнес...

Потым з гэтым чалавекам здарылася тыповая гісторыя. Прагледзўшы ў Менску сем кватэраў, ён знайшоў-такі тое, што шукаў — зусім у іншым раёне, чым думаў. Затое з рамонтам і праз адзін прыпынак ад мэтро. Але тут

мінуў Новы год, і над Васілем пажартаваў рынак. Треба аддаць належнае стратэгічнаму мысленню гарадзенца: ён заранёў спрабаваў нешта спрагнаваць. «Калі дзяржаве давядзеца шмат плаціць за газ, а насельніцтву — за камунальныя паслугі, людзі пачнуць пазбаўляцца ад «лішніх» мэтраў, мяняць кватэры на меншыя. Значыць, трохпакаёўкі мусіць патаньець, — разважаў Васіль. — То я хіба пачакаю?» Усе яго знаёмыя рыэлтэры пацвярджалі, што студзень і люты — амаль што «мёртвяя» месяцы на рынке жытла, але не браліся нешта прагнаваць. (Треба сказаць, што і цяпер ніхто не бярэцца). Акрамя таго, што рост коштага на жытло наўрад ці спыніцца — хіба на вялікія кватэры запаволіцца... Але нават гэта не збылося.

Васіль так і ня ўклаў сваіх капіталаў. Перашкодзіла асьцярожнасць. Пакуль ён чакаў і выгадаваў, прадавец аблюбаванай кватэры знайшоў ня толькі патрэбны яму варыянт абмену, але і двух новых ахвотнікаў набыць ягонае жытло. Пры tym, што за тыдзень гэтых пошукаў кватэры падарожэлі, і прадавец, якому з розніцы цэнавы троў было яшчэ вяртаць крэдыт на будаўніцтва, таксама падвысіў цену сваёй на 2 тысячи даляраў. Пакупнікі адначасова прыехалі ў агенцтво нерухомасці, празь якую мусіла прайсці ўгода, і ўчынілі торг. У самы разгар перамоў у пакой убег наш герой, на якога ўсе ўжо забыліся з-за неканкрэтнасці, і назваў самую вялікую лічбу. Атрымлівалася, што за паўтара тыдні кватэра падарожэла ажно на 8 тысячай. А праз некалькі дзён Васілю не далі абіцанага крэдыту, і кватэрка «сплыла». Цяпер ён сядзіць дома і згадвае пра іншыя шэсцьць варыянтаў.

З канца леташняга году сталі няўхільна падымацца цэнныя на будаўніцтва новых кватэраў. Нават без уліку за-

трагетаў на аздабленыне на кожны квадратны мэтар у новазбудаванай кватэры трэба мець 1300—1500 даляраў ЗША. Што датычыць няноўых кватэраў, якія ўжо мелі аднаго ці некалькіх уладальнікаў (другаснага рынку жытла), то і тут цэны вагаюцца прыкладна ў гэткіх самых межах.

Паводле дадзеных аўдзяднай базы агенцтваў нерухомасці Менску, у першы тыдзень лютага сярэдні кошт квадратнага мэтру агульнай плошчы ў менскай 1-пакаёўцы складаў 1465 даляраў ЗША, у 2-пакаёўцы — 1336 даляраў, у 3- і 4-пакаёўных кватэрах — адпаведна 1251 і 1126 даляраў за 1 «квадрат». У першы тыдзень студзеня мэтар 1-пакаёўкі каштаваў 1350 у.а., 2-пакаёўкі — 1245, 3-пакаёўкі — 1178, 4-пакаёўкі — 1070.

У другой палове лістапада гэтыя лічбы складалі адпаведна 1262, 1167, 1122 і 1033 даляры за мэтар.

А што цяпер? 20 лютага сярэдні кошт мэтра 1-пакаёўкі кватэры склаў ужо 1520 у.а. (узрос за тыдзень на 75, зь лістапада — на 258 у.а.), 2-пакаёўкі — 1378 (адпаведна на 42 і 211), 3-пакаёўкі — 1284 (на 33 і 162) і 4-пакаёўкі — 1151 (на 25 і 118).

Такім чынам, у сярэднім за мінулы тыдзень мэтар жытла ў менскіх кватэрах падаражэў на 44 даляры, а за апошнія 3 месяцы — на 187. Пры гэтым у снежні 2006 г. кошты расцілі ў чатыры разы павольней, чым у лютым 2007-га. Своеасаблівым «водападзелам» стала менавіта мяжа году зь яе канчатковым вызначэннем тарыфаў на расейскія энэрганосьбіты і трубаправоднымі скандаламі.

Натуральная, найбольш церпяць ад дзікага скакчу рынку нерухомасці сацыяльна неабароненая пласты грамадзства. Адна справа — укладыцца «лішнія» сто тысячаў у панэльны дом замест цаглянага ці набыць «брэжнёўку» зь 7-мэтровай кухняй замест новабудоўлі з 12-

мэтровай. Зусім іншае — пахаваць на няпэўны час надзею на свой кут, на набыцьцё якога ня хопіць нікага крэдыту. У не на шмат лепшым становішчы людзі, якія «свой кут» ужо маюць, але яго мяняюць.

Валянціна хоча разъехацца з сынам, зь якім живе ў вельмі блізкім — адразу за акружной дарогай — прыградзе ў тыповай трохпакаёўцы. Замест яе яна хоча аднапакаёўкі ў прыгададзе і ў Маскоўскім раёне. Пакупніка на сваю кватэру жанчына знайшла, але сустэрчным варыянтам даць рады німа як. Якая будзе дашплата, адказаць ні можа, але малая, бо яна пэнсіянэрка. Валянціна знаходзяць адносна танную кватэру ў Заслаўі і (на выбар) у вёсцы па Слуцкай шашы, а таксама хрущоўку на першым паверсе ў Маскоўскім раёне. Калі знайдзе яшчэ 9 тысячаў, варыянт рэальны. Вёску яна адмітае адразу, хоць тая і бліжэйшая за Заслаўе; Маскоўскі раён прымае, але «вы на ведаце майго сына, ён на пойдзе на першы паверх». У прыгададзе сын ня пойдзе таксама. Ёй прапаноўваюць іншы раён сталіцы — высьвятыяцца, што сыну пойдзе хіба толькі Фрунзэнскі. Адзін з самых дарогіх.

«Прабачце, колкі гадоў вашаму сыну, хіба ён гэтага не разумее?» — «Дваццаць сем яшчэ». — «То, можа, ён сам возьме крэдыт? У яго заробак наўрад ці як ваша пэнсія, яму больш дадуць». Валянціна цяжка ўздыхае. «Не, мае дзеці прывыклі, што ўсё раблю я...» Пакуль маці пераконвае яго ўдарыць палец аб палец, танная кватэру ў Заслаўі зьнятая з продажу, а іншыя варыянты даражэюць.

«Ваша кватэра таксама стала трохі даражэйшай». — «А як жа мой пакупнік?» — «А як жа вы самі? Іншага знайдзем». Але ўся апэрацыя хутка губляе сэнс: сын патрабуе, каб добрая мама перавезла яго ў цэнтар Менску. Толькі што там сям'я зможа набыць

у самым лепшым выпадку адну аднапакаёўку...

Не, гэта не кватэрнае пытанье псуе людзей — здаецца, яно проста ёсьць люстэркам, лякмусавай паперкай.

У іншай маёй знаёмай, Антаніны, дзеці таксама жадаюць пераехаць у асобнае жытло, але калі не хапіла грошай на набыцьцё, усе гуртам знайшли варыянт будаўніцтва — між іншым, за рынай Менску. «Нічога, сын кажа: унукі будуть здаравейшыя, там жа лес, паветра»... Дарэчы, дамовы на долевае будаўніцтва не ўкладаліся практична нідзе амаль месяц з пачатку году — будаўнічыя кампаніі тэрмінова пераглядалі расценкі ў бок іх павелічэння, што таксама стала наступствам падвышэння коштаў на энэрганосьбіты.

У другасным сэктары рынку нерухомасці попыт цяпер значна перавышае прапанову. Частка патэнцыйных працаўцуў вырашаюць пачакаць. Нават калі рост цэнаў запаволіца, што пакуль ня факт, пры чыстым (без абменаў) продажах можна будзе атрымаць грошай болей. Акрамя таго, людзі баяцца абавалу беларускага рубля і аддаюць перавагу грашам, закладзеным у нерухомасць.

Тым часам малая колькасць чыстых продажаў моцна абліжоўвае прапанову і, у сваю чаргу, дамагае цнам «падрастасць». Рыэлтары, у якіх паболела апраксімаваныя, звязаныя з абменам жытла, халаюцца за галаву. «Калі зараз мы заключымся, то пасыпем прадацца»; «Нам падвыслі «сустрэчку» на 20 тысячаў, мы ў поўным працягле!»; «Мой ланцуг можа ляжніцца. Калі гэта спыніцца?»

Ланцужкі працаўцуў і пакупнікоў, якія ўладжваюцца рыэлтарамі пры абменах, становяцца ўсё даўжэйшымі, бо ёсьць шмат шанцаў знайсці патрэбныя варыянты, якія таксама мяняюцца. За час пошукаў удачы — варыянтаў з чыстым продажам — з ланцужка можа вы-

пасыці нейкае звяно. Прычыны могуць быць розныя, але хістаныні цэнаў толькі абаўстраюць гэту ситуацыю. Некаторыя кватэры даражэюць яшчэ на стадыі іхняга прагляду першымі патэнцыйнымі пакупнікамі. Абсалютным рэкордам для ня самай лепшай аднапакаёўкі стаў такі выпадак: прадавалася кватэра ў панэльным доме «маласямейцы» (з дойгімі агульнымі калідорамі на 6 кватэраў паабапал ліфта) за 61 тысячу. Не скажу, праўда, дакладна, ці яе ўжо нехта набыў, але пакупнікі на таннайшыя малыя кватэры ня рэдка знаходзяцца літаральнайа ў першы дзень іх рэкламы. А ўжо замовамі кшталту «набуду кватэру ў Менску да 45 тысячаў» (нават «да 35»!) рыэлтары проста заваленыя. На жаль, дамамагы гэткім ахвотнікам проста нерэальна. І чым далей скачуць цэны, тым менш, атрымліваецца, нерэальных чалавечых жаданняў.

Напэўна, кожны памятае часы, калі можна было стаць шчасцілівым уладальнікам аднапакаёўкі «хрущчоўкі» за тысячу дванаццаць. Між тым у першай палове 90-х таго кватэры каштавалі яшчэ ўдвая таннай. Мой знаёмы пераехаў у падобнае жытло зусім блізка ад Нямігі за 6 тысячаў менавіта тады, дамовіўшыся з гаспадаром, што заплаціць ягоныя страшэнныя камунальныя пазыкі. Гаспадар прасіў таксама скрынку гарэлкі... Вось толькі «няма таго, што раныш было», — пакуль выйдзе гэты матэрыял, я ня маю пэўнасці, што сярэдняя 34-мэтровая «хрущчоўка» ў тым самым раёне не дарасце з 52 тысячаў да якіх 55.

Зрэшты, зірнушы на рост коштаў больш па-філязоўску, варта прыгадаць: за съмешныя кошты ў 300 даляраў кватэры прадаваліся, напрыклад, у Грозным падчас вайны. Наўрад ці знайдзенца суайчыннік, што пагадзіўся б на гэткае шчасціце...

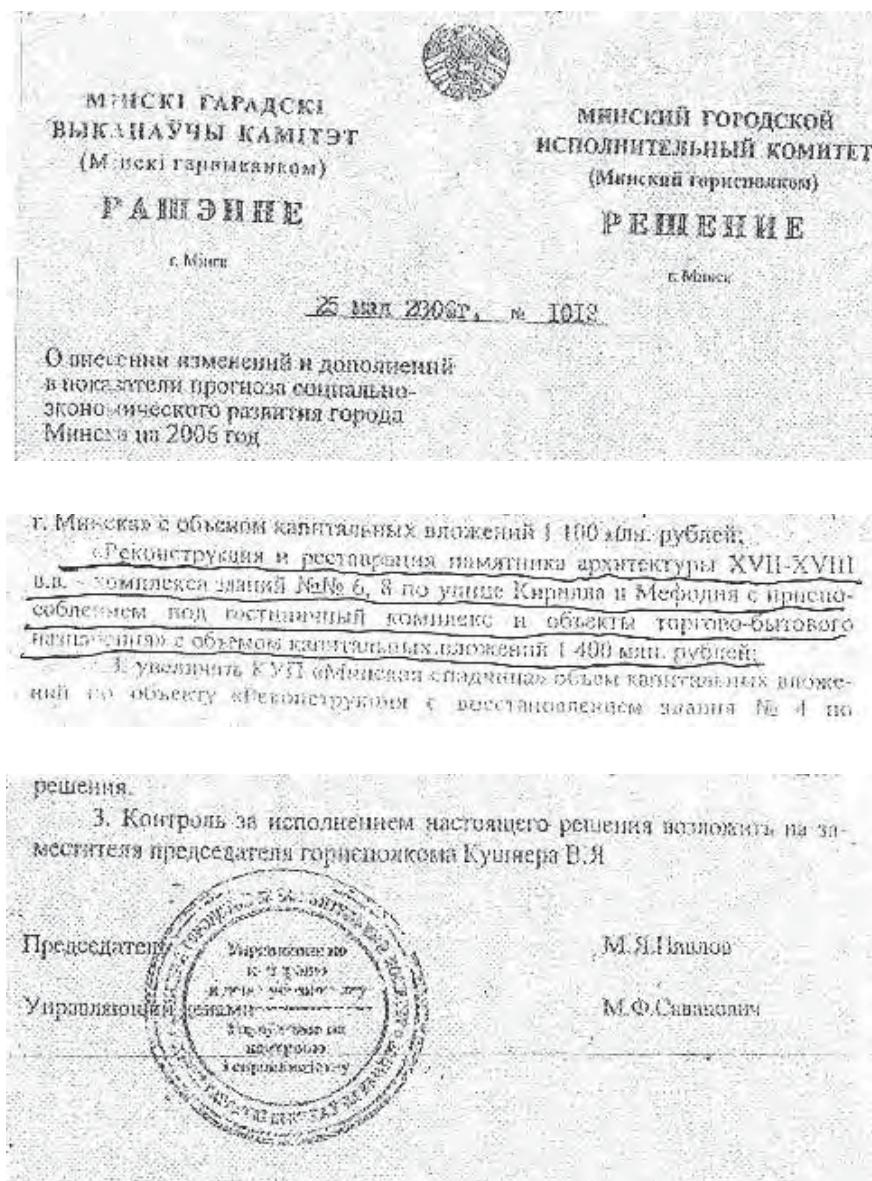
Кляштар з прэзыдэнцкім

Яшчэ адзін квартал старога Менску заменяць муляжом. У рукі карэспандэнта «НН» трапіў таемны праект перабудовы кляштару бэрнардынаў. Піша **Сяргей Харэўскі**.

Больш за пятнаццаць гадоў менская вернікі дамагаюцца вяртання адабранага яшчэ ў 1863 г. кляштара з касыцёлам Святога Язэпа. Улады спасылаліся на брак сродкаў, на адсутнасць памяшканьяў для архіву, на немагчымасць адсялення вайсковае камэндатуры і г.д. У рэдакцыю «НН» трапіў дакумэнт, распрацаваны «Менскпраектам». «Менскпраект» прадугледжвае выкарыстаць тэрыторыю і будынкі кляштару пад «гатэльны комплекс на 84 нумары (160 пражываючых) з неабходным наборам спадарожных памяшканьяў», у тым ліку паркінгам і басайнам. І, як адзначаеца ў дакумэнце, старшыня Менгарвыканкаму Паўлаў рашэннем № 1012 ад 25 траўня 2006 году выдзяліў з бюджэту на «рэканструкцыю і рэстарацыю помніка XVII—XVIII ст., комплексу будынкаў № 6, 8 па вуліцы Кірылы й Мяфода з прыстасаваннем пад гатэльны комплекс і аб'екты гандлёва-бытавога прызначэння з аб'ёмам капитальных укладаньняў 1.400 млн. рублёў». Праект перабудовы кляштару бэрнардынаў пад гатэль з забуйлільным цэнтрам зрабіла група на чале з Рыбнікам, у ім бралі ўдзел архітэктары й інжынёры Малаткова, Еркавіч, Балотнікаў Харламаў. Ані пра якае культурна-асветнае прызначэнне ўнікальных помнікаў, ані пра іх вяртанне законным уласнікам — каталіцкай царкве — гаворка не вялася.

Тымчасам кіраўніцтва Касыцёлу ў Беларусі звярталася да ўладаў яшчэ ў красавіку 2005 году з патрабаваннем вярнуць храм Святога Язэпа і кляштар бэрнардынаў. Меркавалася, што архіви пераедуть у Нацыянальную бібліятэку. Але ні раешнення на гэты конт, ні грошай на рамонт і пераезд архіў няма. На прыступках былога касыцёлу святога Язэпа і кляштара бэрнардынаў да сёняня моляцца па-рафіянне розных менскіх касыцёлаў.

Уесь квартал паміж вуліцамі Герцэна, Гандлёвой і Кірылы й Мяфода зойме сучасны гмах з бетону й шкла з шклянымі галерэямі і купалам пасярэдзіне. Новы пяціпавярховік з'яўлі-

чыць абавязковую для сакральнай архітэктуры жорсткую герархію аб'ёму: сівітнія — кляштар — гаспадарчыя пабудовы.

У Беларусі ад XVII ст. склалася традыцыя, паводле якое будынкі калегіюмаў і кляштараў мелі сціплую, але рытмічную й элегантную ордэрную аздобу ў выглядзе пілястраў, лапатак і вялікіх гzymсаў, а гаспадарчыя й дапаможныя пабудовы былі пазбаўленыя

пластычнага дэкору. Дамінантаю кляштарных ансамблей мусіў быць галоўны фасад храму. «Менскпраект» руйнует гэты прынцып, ствараючы чужародныя пластычныя акцэнты па пэрыметры ўсяго кварталу.

Не адпавядае традыцыйнаму прынцыпу й сучэльнны фронт забудовы. Акурат «стойчымі паасона» будынкамі славіўся стары Менск. Пра гэту санітарную і экалагічную выгоду з

ЛЮКСАМ

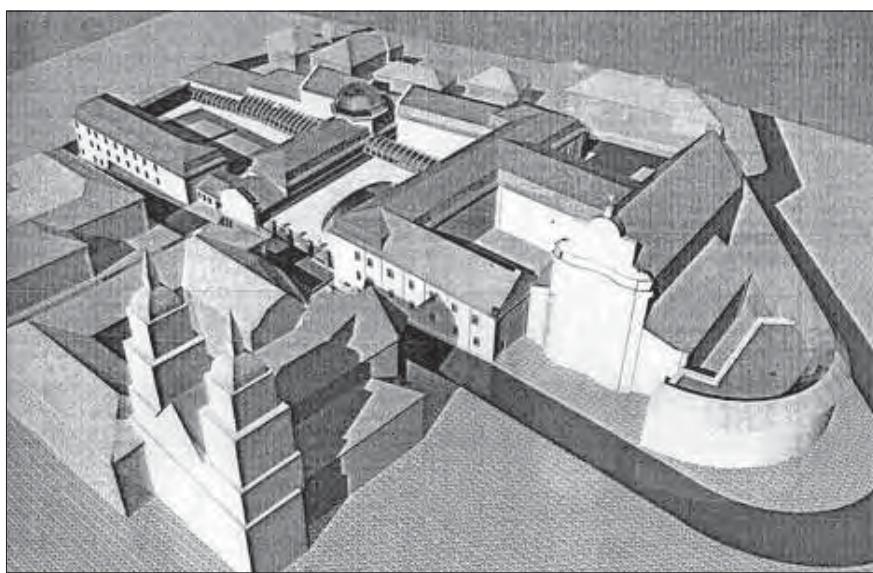
захапленьнем пісалі падарожнікі ў XVIII — XIX ст.. Мнялоща абрисы кляштарных дахаў на вальмавия мансарды са шклопакетамі. Навабуд пе- ракрые спрадвечны выгляд на кляштар і касьцёл з боку Сьвіслачы й Траецкай гары. Новыя будынкі скажаць ўесь го- радабудаўнічы асяродак: рэальнія помнікі апынающа ў падпарадкаваным стане, у чужым стылістычна ася- родзьдзі. Непапраўна скажаеца аў- тэнтычны абрис кварталу. Нізвлоесца рельеф, што цяпер мае натуральныя перапады 9,6 м.

У навамодны будынак часткова «бу- дуць уключаныя фрагменты йснуючай бутавай кладкі». Вось і ўесь клопат пра аўтэнтычныя старажытныя муры.

Праектам не прадугледжаны рэгу- лы адносна матэрыйлаў, таму будзе шмат зіхоткага школа, будуць і бэтон з сылікатам і плястыкавыя шклопаке- ты... Ня будзе ані дрэва, ані каменнага бруку, ані керамічнае дахоўкі. Адно толькі «колер пакрыцьця даху імітуе чарапічнае пакрыцьцё». Каб хоць фар- мальна «прывязацца» да ўнікальнага гісторычнага асяродку, праекціроўш- чыкі вырашылі «ўпрыгожыць» фаса- ды эклектычным дэкорам. Хоць ані гэты безгустоўны дэкор, ані плястыка фасадаў ня маюць нічога супольнага з помнікам. Слабае веданье традыцый выдае нават каляровае вырашэнне «Менскпраекту»: «Фасадныя плос- касыці пафарбаваныя ў тэракотовы, вохрыстыя колеры». Але, паводле шматлікіх съведчаньняў, у канцы XVIII—пач. XIX ст. у Менску былі «зялёныя ці жоўтыя дамкі з чырво- нымі дахамі, узорыстымі аканіцамі й кратаванымі агароджамі».

Затое у падземным узроўні праду- гледжаны «паркінг на 68 машына-мес- цаў, загрузачны дэбаркадэр рэстарана; на першым паверсе знаходзяцца крамы, заля рэстарану на 50 месцаў, пад- собныя памяшканыя рэстарану, боў- лінг, більяд, бізнэс-центар, адзялен- не сувязі, пасаж, ніжніе фас, эскаля- тар, басейн з саўнай, фітнэс, цырульня, салярый, касметычны салён». Праду- гледжаны ліфты й эскалятары, адкры- ты тэнісныя корты! А на пятym паверсе будзе прэзыдэнцкі люкс.

Затое нідзе ў праектнай дакумэнта- цыі я не знайшоў згадак пра археаляг-

ічныя раскопкі, вывучэнныя аўтэнтыч- ных муроў кляштару (напрыклад, на прадмет наяўнасці фрэсак) — таго, без чаго падобны праект немагчыма ўявіць у цывілізаваным съвеце.

Самы каштоўны аўтэнтычны помнік Верхняга гораду, ансамбль кляштару бернардынаў, перастае існаваць. На адны праектныя работы толькі летасць і быў патрачаны 1400 млн рублёў!

Гатэлі, басэйны, корты й прэзыдэн- цкія люксы патрэбныя сталіцы. Але: а) чаму іх не паставіць на іншым беразе ракі ці калі музэю ВАВ; б) навошта беспардонна хлусіці і называць зын- шчэнныне помнікаў дзеля рэалізацыі бізнэс-праектаў «рэстаўрацый» і «клопатам пра спадчыну»? Навошта скажаць съядомасць і сваю й наро- ду? Бо падваеньне съядомасці ў пра- екціроўшчыку з «Менскпраекту» ві- давочнае: у адным радку яны пішуць: «Асноўны пад’езды зьдзяйсняюцца з боку вул. Кірылы й Мяфода..., гаспа- дарчы — зь верху вул. Герцэна», а праз радок: «вуліцы Герцэна, Крылы й Мя- фода запраектаваныя пешаходнымі».

Адзіна справядлівым і цывілізаваным рашэннем было б вярнць съя- тыню каталікам. Лягічна было б адре- стаўраваны кляштар прыстасаваць акурат пад архіў-музэй літаратуры й маствацтва з маствацкай галерэй, экспазыцыйнай і чытальнай залямі.... Мела б нават сэнс закансэрваваць ўсе будынкі й рэшту муроў з мэтаю ства- рэння экспрымэнтальна-навучальнае базы для будучых рэстаўратараў і ар- хеолягў... Але кіраўніцтва краіны мае на гэта ўсё свой погляд. А «рэстаўратары» і «ахоўнікі» радыя дагадзіць. Ня дзіва: за такія грошы!

Кляштар бернардынаў

заснаваны ў 1624 г. Фундавалі Андрэй Кансоўскі й яго брат Ян. У 1630-я бернардыны ўзвялі драўляныя касьцёл і канвэнт. Пасьля пажару да 1652 быў збудаваны каменны касьцёл і кляштар. Пасьля рэканструкцыі 1752 будынкі набылі цяперашні рысы. У к. XVIII ст. комплекс складаўся з касьцёлу, брацкага корпусу, жылых дамоў, трапезнай, школы, шпіталю, стайні, піварні. Быў абнесены каменнай агароджай з брамамі. На старасвецкіх плянах бачныя сонечныя гадзінікі пасярод кляштарнага двара. Дамінантай комплексу быў фасад касьцёлу з высокім франтонам. Вянчала кампазіцыю фасаду «малы купалок», падобная да яе сыгнатуркі завяршала дах над прэзбітэрыем. У нішах фасаду стаялі фігуры святых, у вокнах — тры званы. Святыню ўпрыгожвалі 9 атынкаваных і дэкараваных лепкай алтароў. На хорах быly арганы на 10 галасоў. У XIX ст. іх замянілі шыкоўныя арганы «на 22 галасы і з 4 мяхамі». У крыпце пахаваныя Завішы, Кансоўскія, Тышкевічы... Да паўночна- заходняга фасаду касьцёлу далучаўся «кляштар мураваны ў тры лініі, у дзвюх лініях уздоўж па другі паверх, а ў трэцій папярэчнай, бо пад гарою пабудаваная, тры паверхі... лініі замыкаюцца квадрат з агародам і альтанкаю з кветкамі». У карпусах былі кельлі манаҳаў, рэфектар. Пры кляштары дзейнічала школа філязофіі. Бібліятэка бернардынаў лічылася найбуйнейшай у Менску.

У 1864 касьцёл прыстасавалі пад праваслаўную палкавую царкву Св.Кірыла і Мяфода (з 1872 пад архіў), а карпусы пад казармы Каломенскага пяхотнага палка і следчай камісіі. У 1983 касьцёл частковы рэстаўраваны (арх. Г. Босак). Зьявіўся франтон, чарапічны дах. Інтэр'ер у пачатку 1960-х панівежаны перакрыццямі на 5 паверхаў. Тут размяшчаецца Архіў навукова-тэхнічнай дакументацыі і Архіў літаратуры і маствацтва, у карпусах — ваенная камендатура і пракуратура. У правы бок ад парталу былі старажытныя могілкі XVII ст., так званыя «бернардыны». Іх зынішчыла ў 2002 г. ТАА «Стары Менск» падчас будаўніцтва рэстарану.

Дэжавю

Санкт-Пецярбург у суботу нагадаў Менск узору 1997 году. Піша Віталь Тарас.

«Гэты горад — наш»

«Удзельнікі маршу, замест таго каб рушыць на 4-ю Савецкую, як было заяўлена, пайшлі праста — па праезнай частцы Лігаўскага праспэкту. 4-я Савецкая была перакрытая «Уралам» АМАПу, аднак міліцыя не чакала, што дэмантранты пойдуть на Лігаўскі. Каб спыніць іх, АМАП выставіў ачапленыне вакол станцыі мэтро «Плошча Паўстання». Аднак натоўп прараваў ачапленыне, і каля трохсот чалавек выйшлі на Неўскі праспект...» Калі ў гэтым паведамленыні памяняць Лігаўскі праспект на вуліцу Багдановіча, а Неўскі — на праспект Скарыны, уражанье такое, што дзеяніне адбываецца не ў Санкт-Пецярбургу ўвесну 2007-га, а дзесяць гадоў таму ў Менску. А калі яшчэ дадаць, што сярод удзельнікаў «Маршу нязгодных» быў заўважаны былы прэм'ер-міністар Рэспублікі Міхаіл Касцяніч, які ўспомінаў пра ўздел у колішніх апазыцыйных акцыях беларускага экспрэсса Міхала Чыгіра — «дэжавю» будзе поўным.

Не да іроніі. Апошнія падзеі й дыскусія вакол іх у інтэлектуальных колах Беларусі вымушаюць гаварыць аб tym, што нашае грамадзкае жыццё пібы вярнулася на дзесяць і болей гадоў назад. Вядома, гісторыя, у тым ліку гісторыя грамадзкай думкі, паводле законаў дыялектыкі разъвіваецца ў выглядзе сышпрай. Але прыходзяць да галавы больш прости парадкі — з пачатковай школай, прагулянімі ўрокамі ды вучнямі, якіх пакінулі на другі або трэці год.

Дзесяць гадоў таму ішла чачэнская вайна. Дагэтуль няма дакладных звестак аб колькасці яе ахвяраў. Паводле прыблізных ацэнак расейскіх праваабаронцаў, пачынаючы з 1994 г. на вайне загінулі каля 18 тысяч федэральных вайскоўцаў і каля 70 тысяч мірнага насельніцтва. Называюць лічбы і ў 100 тысяч чалавек.

Ніхто не асуджаны за ваенныя злачынствы. Нават сама пытаньне аб

гэтым у Рэспубліцы не ўздымаў. Прывітым што дзесяць гадоў таму было неяк няёмка гаварыць аб сапраўднай дэмакратыі ў Рэспубліцы, хадзіць дэмакратычных правоў і свабодаў там было напшмат больш, як цяпер. Сёньня ў «паваенны», кадыраўскай Чачэніі паваранейшаму шыроку практикующа выкраданыні людзей і катаўваныні зыняволеных. Аб гэтым афіцыйна заяўляе ў Маскве чыноўнік Эўразіяўзу па правах чалавека. Ніякай рэакцыі. Але ніхто яго словаў і не абвяргае.

Прывітым Рэспубліцы Путін дае згоду на прызнаньне Рамзана Кадырава, падзраванага ў датычнасці да катаўвання, выкрадання людзей, забойстваў журналісткі Ганны Паліткоўскай і іншых злачынстваў, прывітым Чачэнскае рэспублікі. Неабмежаваная ўлада перадаецца цяпер, як у сярэднявеччы, ад бацькі да сына. І Москва гэта бласлаўляе. Галоўнае, каб Кадыраў прызнаўваў сваю васальную залежнасць ад сюзэрэна ў Крамлі.

Экспарт «сувэрэннай дэмакратыі»

За апошнія дзесяць гадоў у РФ, паводле звестак Саюзу журналістаў Рэспублікі, загінулі каля 300 рэпартэраў. Толькі ў 2006 г. былі забітыя 9 журналістаў, уключна з Ганнай Паліткоўскай. Гэта адбываецца ў мірны час.

У абсолютнай большасці выпадкаў забойцы на знойдзеныя. А шмат у якіх выпадках (як, напрыклад, з атручваннем былога дэпутата Дзярждумы журналіста Юрыя Шчакачыхіна) іх і не шукалі. Дагэтуль на знойдзеныя заказчыкі забойства дэпутаткі Дзярждумы Галіны Стараўйтавай, якая ўзначальвала партыю «Дэмакратычная Рэспубліка».

«Дэмакратычная Рэспубліка» цяпер няма.

Такія дробязі, як забойства на нацыянальнай глебе, ператварэнне выбараў усіх узроўняў у фарс, адзяржаўленыне Грамадзкага расейскага тэлебачання, усіх фэдэральных і буйных рэгіональных тэлекампаній ды пэрыядычных выданняў, паўторны суд над Хадаркоўскім і Лебедзевым, якія адбываюць пакаранье ў сібірскіх лягерах строгага рэжыму, пакінем у баку як неістотныя.

Істотна, што частка апазыцыі і журналістаў у Беларусі, нягледзячы на відавочнае, працігваюць пераконваць нас, што Рэспубліка абаранала Беларусь

паводле ўзроўню дэмакратыі «гадоў на пятнаццаць».

Цікава, што крамлёўскі ідэолагічны часам нават не спрабуюць супастаўляць узровень расейскай дэмакратыі з эўрапейскім. Проста кажуць, што заходняя дэмакратыя й культура чужыя расейскай духоўнасці і ладу жыцця. Які на галаву вышэй за любы іншы лад. Раней такую дэмакратыю называлі савецкай, цяпер — сувэрэннай.

Усыльед за Лукашэнкам Суркоў і падобныя да яго маглі бускілініць: «Мы свой народ за цывілізаванымі сьветам не павядзём!»

Нам упарты спрабуюць давесыці — і ў Маскве, і дома, — што Беларусі трэба пазыцыоніраваць дэмакратыю ў Рэспубліцы, грамадзкі лад у якой быў і застаецца адзіным для нас узорам і алтынатывам якому нібыта няма. Тыя, хто дагэтуль адчуваюць сябе часткай Рэспублікі альбо духоўна, крэўна ці як хочаш яшчэ павязанымі зь ёй, шчыра вераць у яе мэсіянскую ролю. Але чаму трэба навязваць свае капштоўнасці, прынцыпы і ўяўленні іншым народам? Калі вы за дэмакратыю, хайдзіце сувэрэнную, чаму ня дап'я народу сувэрэнай дзяржавы самому вырашыць свой лёс?

Абсалютна нармальная справа — гандляваць, супрацоўнічаць у сфэры эканомікі, науки, культуры з суседнім краінай. Супрацоўніцтва ніводзінай нармальнай чалавеку у Беларусі ніколі не выступаў і ня будзе выступаць. І зусім іншая реч — браць дзяржавы і грамадзка-палітычны лад суседніх краін за ўзор, больш за тое — разглядаць уласную краіну, яе народ з уласнай гісторыяй як частку гісторыі іншых краін, як нешта другаснае, што яна мае самастойнай ролі і капштоўнасці.

«Інъ» і «Янъ»

Гэта можа падацца наўнай абстракцыяй, чымсьці такім, што тычыцца выключна съветапогляду ізўных індывидуумаў.

Але гэты съветапогляд у реальнасці часта набывае практичны сэнс. Яго можа выказваць кіраўнік дзяржавы, які гаворыць, што беларускі і расейскі народы — адзінае цэлае, бо паходзяць з аднаго дрэва (прыблізнае тое самае сказаць — што ўсе людзі паходзяць ад

Антырэвалюцыйны спектакль паводле Караткевіча

У Тэатры Беларускай армії, у драматургії Дудараў. Піша Антон Тарас.

Драматычны тэатар Беларускай арміі. Вераб'іная ноч.

Драма ў адной дзеі.

Аўтар: Аляксей Дудараў

Рэжысэр: Марына Дудараў

Сцэнографія й касьцюмы: Вольга Мацкевіч

Кампазытар: Уладзімір Кандрусеўч

На сцэне Драматычнага тэатру Беларускай арміі адбылася прэм'ера драмы «Вераб'іная ноч» паводле пралёту да раману Ўладзімера Караткевіча «Леаніды ня вернуцца да Зямлі». Спектакль сабраў поўную залю, але значную частку гледачоў складалі курсанты МА і МУС. На прэм'еры прысутнічалі кіраўнікі Міністэрства культуры й ДТБА, а таксама паэт Генадзь Бураўкін.

Сюжэт

Дзеяньне адбываецца падчас падчас паўстання Кастуся Каліноўскага. Жонка паўстанца Грынкевіча вязе асуджанаму на съмерць мужу загад аб памілаванні. Каб выратаваць каҳана-га, засталося толькі пераправіцца паромам праз Дняпро. Рака шалее, на-дыходзіць «вераб'іная ноч» — час буры й навальніцы. А пераправу ахо-ўваюць царскія жаўнеры...

Пастаноўка

Адным з галоўных герояў дзея-зьяўляеца бура, таму першае, што варты адзначыць, — гэта гук, асьвятле-ніне й дэкарацыі, дзякуючы якім спектакль атрымаўся ў вялікай сту-пені атмасферным. Не было маланак, якімі запомніўся «Паром на бурнай рацэ» Бокуна (экранізацыя пралёту да «Леаніда...»), але стыхія не давала пра сябе забыцца.

Акрамя таго, рэжысэр вельмі ўдала ператварыла залю ў раку — калі акторы глядзяць на публіку, нібы на Дняпро, а вакол сьвішча ве-

БЕЛТА

цер і плёскаюць хвалі, гледач на імгненьне можа адчуць сябе струмянінём-часткай агульнай плыні, роля якой адводзіцца аўдыторы.

Мова

Персанажы, за выключэннем аднаго з жаўнераў, гавораць па-расейску. Іранічна, што ў Караткевіча той жаўнер быў маскоўскім расейцам. Але падчас прагляду варта не забывацца, што на сцэне — не Караткевіч, а Дудараў.

Пасланыне

Рэвалюцыянэраў трэба зынішчаць, бо першым з іх быў Сатана. Сывет вялікі, яго хопіць на ўсіх, а хлеб аднолькава смачны, на які мове яго ні называй. І галоўнае, каб «нашыя» й «вашыя» ўнукі ніколі не ваявалі паміж сабой.

Падтэкст

Паўстанцы Кастуся Каліноўскага ў «Вераб'інай ночы» прадстаўленыя ня лепшым чынам. Каб трапіць на паром, жонка Грынкевіча гатовая забыцца на гонар, прапануючы сваё цела афіцэру Пора-Леановічу (чаго ў Караткевіча не было) — нараджэнцу Беларусі, які служыць Расейскай імперыі. Пазыней

гледачу намякнучь, што й памілаваныне для мужа Грынкевічыха здабыла падобным чынам. Леановіч высакародна адмаўляеца ад прапановы кабеты, пераконвае яе ў заганнасці каліноўцаў ды рэвалюцыянэраў наагул.

Той факт, што каліноўцамі ў наш час называюць удзельнікаў пасълявыбарчых падзеяў мінулага году, на-водзіць на пэўныя разважаныні, tym больш, што п'еса фінансаваная з презыдэнцкага фонду й разылічаная на аўдыторыю ДТБА.

Супастаўленыне

«Галоўным быў ня хлеб. Галоўнай была свобода».

*Уладзімер Караткевіч,
«Леаніды ня вернуцца да Зямлі»*

«Яго трэба адчуць, дэшифра-ваць, раскладаваць... і тады надыдзе палёт».

*Аляксей Дудараў
пра Ул.Караткевіча*

Выснова

Караткевіч перавярнуўся ў труне. Клясыкі ня любяць, калі ў іх скажаюць сутнасць, а сутнасцю пісьменніка Караткевіча былі ягонія нацыянальныя перакананыні.

У гэтym аглядзе наўмысна не гаворыцца пра рэжысуру й актораў, паколькі стваральнікі «Вераб'іна-гага мастацтва й звязрнуліся да мастацтва пропаганды. Вызначыць, на-колькі добра рэжысэр і акторы пераканалі гледача ў праудзівасці свайго пасланыня, ня так і проста, калі не належыш да мэтавай аўдыторыі.

Адзінае, што хацелася б заўва-жыць: у дадзеным выпадку хістач пропаганды можа вагнуцца ў адваротным кірунку, калі пасъля прагля-ду падробкі ў гледача ўзынікне жа-даныне звязрнуща да арыгіналу.

Фальсифікацыя маралі, або Купала па-гарадзенску

У Гарадзенскім абласным драматычным тэатры паставілі знакамітую трагедыю Янкі Купалы «Раскіданае гняздо». Піша Андрэй Павач.

10 сакавіка ў адной з найбольш знакамітых канцэртных заліў Менску мае прайсьці вялікі канцэрт з падборкай найлепшых нумароў зь нядайна ўзынікрай на АНТ гумарыстычнай праграмы «Comedy club». Гледачоў настойліва запрашаюць прыняць удзел у гэтым мерапрыемстве або хоць бы глядзець сам «Comedy club» вечарамі ў нядзелью. Паддаўшыся ўздзеянню такога актыўнага «тэлевізійнага спamu», я вырашыў дачакацца нядзельнага вечара і пазнаёміцца з новым тэлепраектам. Гумар, які гучай са сцэны, я абмяркоўваецца не хачу. Яго праста не было. Хіба ж можна называць гумарамі гісторыю дзяўчынкі, якая засунула ў рот свайму дзеду пажарна рукаво за тое, што той патапіў кацинятак. За палову гадзіны перадачы выступоўцы ня менш як дзесяць разоў выкарыстоўвалі адборны «руsskij mat», ды такі, што гукарэжысёры вымушаныя былі яго заглушаць. Чаго вартая толькі прымаўка: «Этого не может быть. Пили, бл..., и будем пить». У перапынках паміж нумарамі на сцэне танцавалі прафэсійныя стрыптызэркі ў адзеньні, якое толькі зь вялікім агаворкамі можна называць сукенкамі. За дзесянінем назіралі гледачы — жыццярадасныя загарэлья дзеёўкі і хлопцы зь менскай багемы, з тых, што любяць пабавіць час у дарагіх барах ды пакатацца на лыжках у «Сілічах». Гм, падумаў я, выключыўши тэлевіzar, атрымоўваецца надзвычай цікава: днём нам баюць пра разлажэнне маралі ў подлай Амэрыцы і Эўропе, а пад вечар падкідаюць пошласць, якую ўбачыш не на кожным амэрыканскім канале. Нешта падобнае дзеесцца і на радыё.

Да прыкладу, «жыццёвыя» гісторыі зь «Сямейнага радыё», якія пасъля прапануеца слухачам аблеркаваць, чым тыя пасъпхова ѹ займаюцца: «Дзяўчына Сьвета ў свае сямнаццаць гадоў надта пакахала бізнесоўца Сяргея, якому было трыццаць пяць і які меў жонку ды дваіх дзяцей. Яны сустракаліся (ципер у нас гэта называецца «сустракаліся» — А.П.), аж пакуль Сьвeteц ня стукнула трыццаць, а Сяргей усё ніяк не хацеў браць развод са сваёй жонкай. І вось парадыце, што рабіць няшчаснай Сьвeteц: ці разбіць цяпер сям'ю Сяргея, ці знайсці сабе новага бізнесоўца».

Жах ахоплівае, якія тэмы мы спакойна абмяркоўваем на сваіх кухнях. Мы, унукі сялян, якія па пяцьдзесят гадоў жылі са сваімі нараочонімі і выхавалі нашых зусім нядрэнных бацькоў. Мы ўжо зымірліся з тым, што больш чым 30% маладых беларусаў бяруць шлюб толькі тады, калі нявеста носіць пад сэрцам малое. Пра аборты нават гаварыць не приходзіцца. І мы ўсё гэта ўспрымаем як данасць.

Калі вы раптам думаецце, што прыведзеныя факты — хутчэй выключэнне, чым тэндэнцыя, то моцна памыляецца. Маю ні з чым не параўнальны прыклад са сферы «высокага мастацтва». Зь лістапада леташняга году гарадзенскі драматычны тэатр дэмантруе знакамітую трагедыю Янкі Купалы «Раскіданае гняздо». Беларускія п'есы ставяцца ў ГДТ нячаста, болей цяпер паказваюць спектаклі ѹ іншага кшталту, да прыкладу, камэдыю нейкага сучаснага ангельскага драматурга «Занадта жанаты таксіст», якую, дарэчы, гарадзенская ідэялічнае начальства ўхваліла без вагання. Ідуцы на Купалаву

клясыку, я не спадзяваўся ўбачыць нешта сапраўды выдатнае — занадта часта пасъля словаў «Бацька павесіўся» даводзіцца цяпер чуць рогат у залі, — аднак убачанае ўразіла мяне, як той казаў, «да глыбіні душы».

Са школьнай парты ўсе добра памятаюць, што адзіны станоўчы герой у «Раскіданым гняздзе» — Незнамец, які прыходзіцца на парэшткі разбуранай хаты і кліча яе жыхароў ісці на «Вялікі Сход па Бацькаўшчыну», каб разам перамагчы нябачнага, але ненажэрнага Цмока. У выніку Сымон і Зоська бягуть на Вялікі Сход, і іх учынак — адзіная надзея ў канцы трагедыі. Малады менскі рэжысэр-пастаноўшчык А.Гарцуеў дадаў у п'есу літаральна адзін эпізод у самым канцы. Незнамец забівае Зоську і Сымона зь вінтоўкі, за што атрымоўвае ад Паніча мяшечак з грашымі.

Ці адчуваеце падтэкст?! Усё, спадарства, ніякай прауды няма і шукаць яе ня варта. Усе сволачы, а найбольш, канечнe, рэвалюцыянэры накшталт Незнамца. Гэты парадак непарушны, нават калі і несправядлівы. Сядзі, маўчы і стараіся выслужыцца, бо гэта, апрач джэк-поту ў «Супэрлято», твая адзіная надзея падняцца на прыступку вышэй у гіерархічнай лесьвіцы грошай, пасад, шыкоўных аўтамабіляў і ўсяго іншага, што так дорага сэрцу сучаснага беларуса.

Эпідэмія амаральнасці захлынае Беларусь, а ў самых высокіх кабінэтах гэтага не заўважаюць або ня хочуць заўважаць, арганізоўваючы час-пачас гучныя мерапрыемствы, закліканыя прадэмантраваць сацыяльную абароненасць беларусаў.

Напрыклад, съмешная кампанія па барацьбе з гэтак званым

«сэксуальным рабствам». Па-мойму, так ці інчай, але за мяжу людзі едуць, толькі шукаючы лёгкага (заўважце, «лёгкага» а не «лягчайшага») жыцця. Кожны чалавек павінен шукаць сабе вартую працу на Радзіме, а не гаварыць: «Трэба адсюль хутчэй зvalваць, бо ў гэтым балоце ўсё роўна ўжо нічога не атрымаеца». Ды я ўвогуле не прамянею ад гонару за сваю краіну, калі чую, як якое-небудзь пятнаццацігадовае даўганогае дзіцятка стала сусветнай супермадэльлю. Зарабляць на дадзеным Богам і продкам выглядзе падступна. І што, беларусам хіба сапраўды няма чым слоб паказаць, апрач як тэнісам і голымі плячыма дзяўчатац з-пад Гомелю? Пачатае нядыўна змаганьне зь «няўдалымі сем’ямі» таксама нагадвае гучную піяр-акцыю, хоць у многіх яна, трэба прызнацца, знаходзіц падтрымку. «Правільна, у працоўныя лягеры іх, каб зараблялі і на сябе, і на тых, каго напладзілі», — заходзящца бабулькі ў трапейбусах. І ніхто ня думае, што толькі аципленьне ў такім лягеры будзе каштаваць болей, чым уся праца паняволеных няўдачлівых бацькоў. Але што рабіць людзям, жыццёвая перспектыва якіх становіца ўсё больш і больш туманной. Аднапакаёўка ў Менску каштует сёньня каля 50 тысяч доляраў. Цэны на жыўлё толькі за адзін год падняліся працэнтаў на шэсцьцідзесят. Пляны па будаўніцтве не выконваюцца нават у суперлігістычных справаздачах ураду. Нядыўна я быў паспраўданаму ўражаны, даведаўшыся, што ў адным з самых дарагіх эўрапейскіх гарадоў, Бэрліне, двухпакаёвая кватэрка каштует 50 тысячаў эўра. Як бачыце, розыніца невялікая. Увогуле, часам складаецца ўражаньне, што ўсё беларускае грамадзтва дзеліцца сёньня не на тых, хто «за» і «супраць», і тым больш не на «правых» і «левых», а на тых, хто пасыпеў атрымаць крэдыт на кватэрку чакае, калі беларускі рубель хутчэй лясьненца, і тых, хто на тую кватэрку толькі чакае. Апошнім, ва ўмовах, калі «беларускі эканамічны цуд» служыць ўсё меншай і меншай колькасці грамадзянаў, застаецца спадзявацца толькі на «Супэрлято». Выснову з усяго сказанага мною

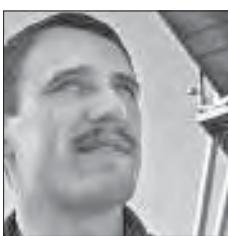
вышэй магу зрабіць толькі адну. Лінія падзелу ў грамадзтве праходзіц сёньня не паміж дэмакратыяй і аўтарытарызмам, і нават не паміж беларушчынай і татальнай русіфікацыяй, — лінія падзелу ідзе паміж традыцыйнай хрысьціянскай маральлю, якой жылі нашыя продкі, і хамствам, распустай, абыякавасцю да блізкага. Кожны, хто хоча нешта зъмяніць у Беларусі, хто хоча бачыць яе больш чыстай,

хрысьціянскай і справядлівай, павінен стаць съязною паміж фальсыфікатамі маралі і нашай моладзьдзю, якую штодзённа труцяць у аўдыторыях і з экранаў тэлевізараў. Ён павінен быць для гэтых людзей прыкладам ва ўсім. Сапраўдная беларушчына стаіць толькі поруч з сапраўднай дзядоўскай маральлю. Гэта закон, і толькі няўхільнае выкананьне гэтага закону дае надзею на пэўную Перамогу.

PHOTO BY MEDIA.NET

Мінулае Казуліна выклікала недавер кансэрватыўнага выбаршчыка. На фота: Казулін у журы аднага з лукашэнкаўскіх конкурсаў прыгажосці.

ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ

Злачынства і пакаяньне

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраўванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне на поўначы Полаччыны.

— Ну што, раскайваемся? — намесьнік начальніка спэцкамандатуры выпрабоўна прымружыўся, узважыў на руцэ маю «Асабовую справу» з аркушыкам *атэстацыі* на ўмоўна-датэрміновае вызваленіне і агледзеў прысутных чальцоў камісіі. — Прывізняём віну, становімся на шлях выпраўлення — і на свабоду, так сказаць, з чыстым сумленнем...

Прагучала двухсэнсоўна — нібыта самі міліцыянты сабраліся перад судом ды вырашаюць прызначаваща ў парушэннях закону.

Давялося нагадаць «жандару», што менавіта пытанье аб пакаяньні будзе першым, якое незалежны суд у дэмакратычнай Беларусі задасць усім супрацоўнікам «органаў», што ўдзельнічалі ў палітычных рэпресіях у пэрыяд дыктатуры.

І з маральнага, і з юрыдычнага гледзішча пакаяньне — кульмінацыйны момант у драме злачынства і пакарання. Мяжа. Маладафронтавцам, якіх нядаўна арыштаваў КДБ, гэтаксама прапаноўвалі напісаць пакаянныя лісты. Зь іншага боку, з пакаяньня, ужо перад сябрамі, пачаў «агент

«Вэктар», студэнт праграмы Каліноўскага. Цяпер у Беларусі багата кажуць пра нацыянальнае ѹднаньне, супольную абарону незалежнасці, супрацоўніцтва апазыцыі ды ўлады. Справа, як паказвае досьвед «Салідарнасці», гістарычна апраўданая — і найлепш з усіх гэта сформуляваў у сваім вядомым лісьце Аляксандар Мілінкевіч.

Так, разбойнік сапраўды можа раптам зрабіцца праведнікам, разбуральнік дзяржавы — яе будаўніком, а былы фарысэй — апосталам. Уся Біблія й гісторыя хрысціянства съведчаць не адно пра магчымасць, але і пра пэўную заканамернасць падобных ператварэнняў. Урэшце, кожны грэшнік, прымаючы Ісуса Хрыста, атрымлівае ачышчэнне ад граху... і права на Валадарства Нябеснае. Ёсьць толькі адна ўмова — Пакаяньне. Шчырае, ад сэрца. І — дзея, што пачвярдждае такую шчырасць: «Прынясце ж годны плод пакаяньня!» (Мацьвея 3:8). У іншым выпадку гэта гульня або вясенняя хітрасць, якая рана ці позна вядзе да краху.

Заўважце, у розных інтэрвю для ёўрапейцаў нейкае падабенства прызнаньня віны

ХРОНІКА

28 лютага

Аштрафавалі на паўтара мільёна

В.а. кіраўніка гомельскай абласной арганізацыі Сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) Алега Шабетніка з Рэчыцы суд пакараў штрафам у 50 базавых велічыняў — 1 мільён 550 тысячай рублёў. Яму па пошце прыйшла пастанова судэздзі Цэнтральнага раёну Гомелю Марыны Дамненкі або прызнаны іго вінаватым ў незаконнымі перамяшчэнняні праз мяжу друкаваных выданьняў. Паведамленыне пра суд у Рэчыцу прыйшло праз два тыдні пасля судовага разбору. Судэздзі Дамненка аштрафавала спадара Шабетніка завочна. У сьнежні летася на памежнай беларуска-ўкраінскай стансці Церуха Алег Шабетнік разам з аднапартыйцам Сяргеем Старычэнкам быў затрыманы беларускімі мытнікамі. Яны вярталіся цягніком у Гомель з Чарнігава, дзе бралі ўдзел ва ўстаноўчай канферэнцыі Саюзу левых сіл Беларусі. Тады беларускі мытнікі і канфіскавалі ў сп. Шабетніка матэрыялы ўстаноўчай канферэнцыі, а таксама пяць асобнікаў брашуру пра культ асобы Аляксандра Лукашэнкі.

«Бобруйскі кур'ер» на вадзе

Гарвыканкам запатрабаваў ад недзяржайнай газэты «Бобруйскі кур'ер» стварыць нізабую арганізацыю Беларускага рэспубліканскага таварыства ратавання на вадзе колькасцю, роўнак штатнаму складу. Да 1 траўня трэба адправіць у аддзел ідэалёгіі гарвыканкаму справаразчу або афармленыні інфармацыйнага стэнду ды зборы грашовых «сабройскіх уніскай» у памеры адной тысячи рублёў на кожнага працоўнага. Такія ж загады атрымалі ўсе суб'екты гаспадарання ў Бобруйску.

«МФ» абараняе музэй

І сакавіка спаўніеца год, як быў зачынены Жлобінскі краязнаўчы музэй. Мясцовая філія незарэгістраванага «Маладога фронту» распачала збор подпісай у падтрымку краязнаўчага музэю. У райвыканкамам будуцца наўкараваныя адпаведныя дакументы з трывам асноўнымі патрабаваннямі: аднаўленчыя працы Жлобінскага краязнаўчага музэю, рэканструкцыя новага будынку музэю, прывядзеніе ў належныя стан усіх вайсковых могілак, помнікаў і пахаваньняў.

Арыштаваная маёмасць грамадзкага аўяднання «Дапамога дзецям Чарнобылю»

Мытнікі наклалі на вядучую дабрачынную структуру Гомельшчыны 330-мільёны штраф. Яшчэ ў 100 мільёнаў рублёў абыдзецца ўтылізацыя сапсанавых прадуктаў, што па віне мытнікаў так і не дайшлі да зоны. Згнілі яны на складах, арэнда якіх каштавала 50 мільёнаў. У выніку набягае каля 200 тысяч эўра.

I сакавіка

Выход з галадоўкі Казуліна мусіць быць працягнуты

Рэжым выхаду з галадоўкі экс-кандыдата ў прэзыдэнты Аляксандра Казуліна, які адбывае пакаранне ў віцебскай калёніі «Віцьба-3», павінен быць працягнуты. Такую думку выказаў адвакат палітыка Ігар Рынкевіч пасля сустрэчы з падабаронным. Гэты рэжым азначае вызваленчыя ад працы і спэцыяльнае харчаваньне. Паводле словаў Рынкевіча, датуль, пакуль мэдыкі не дазволяць Казуліну перайсці на агульны рэжым утрыманья ў калёніі, ён будзе занходзіцца ў рэжыме выхаду з галадоўкі.

хроніка

(маўляў, наша памылка — ляцелі на адным крыле) гучыць. Хаця бясконцыя скандалы, прапагандыстыкі бруд і Дразды вымагалі б яўна чагосці грунтоўнейшага. А вось пакаяння перад уласным народам — нават не канкрэтнага спавядання ў злачынствах (таптанье закону, фальсифікацыі, зынкненныі, рэпрэсіі, русіфікацыі, прыніжэнне беларускай мовы й культуры, апраўданне бальшавізму й г.д.), а хоць бы агульнага — «Даруйце, людзі!» — Беларусь дагэтуль так і не дачакалаася.

«Адліга», паварот, эўрапеізацыя?

Ані.

Няма пакаяння?

Ня веру.

А калі не зьбіраецца каяцца ўлада — перад Богам мусіць прасіць пррабачэння за грехі ўся нацыя. Беларусь без пакаяння за злачынстваў рэжыму асуджаная на паўтарэнне рабства ды хамства, хіба што ў розных формах. Самому беларускаму грамадству ёсьць у чым каяцца за апошнія 13 гадоў. Маўклівая згода зь беззаконнем. Патураныне злу. Лянаты. Абыякавацьць. Адчай. Збаўленыне ад раку дыктатуры нават не ў судох ды люстрацыях, а менавіта ў духоўным ператварэнні народу: «Бо смутак дзеля Бога прыносіць нязменнае пакаянне на збавеняне, а смутак зямны чыніць съмерць» (ІІ да Карынціянаў 7:10).

Узор усенароднага пакаяння — другая палова 1940-х гадоў у Нямеччыне. «Ніколі больш!» — аднадушна вырашылі немцы

пасьля жудасця ў нацызму. Касцёлы й кірхи былі перапоўненыя. Адраджэнне разгромленася краіны, фэномэн магутнасці немецкае хрысціянскае дэмакратыі ды нават ідэя аб'яднання Эўропы — адтуль.

Нацыянальнае пакаянне ў свой час перажывалі ангельцы ды італьянцы, палікі ды японцы. Хвалі пакаяння (такога, як пасьля Вялікай дэпрэсіі або віетнамскай вайны) ад часу да часу пракочваюцца па ЗША — што перадвызначае духоўныя, а далей і палітычныя, эканамічныя й культурныя ўздымы Амэрыкі. Уся гісторыя народу ізраільскага, апісаная ў Старым Запавете, — гэта чаргаваныне духоўных заняпадаў, народнага пакаяння — і наступнага росквіту.

Але калі пачынаеш размаўляць зь беларусамі Сітна пра пакаянне, сутыкаесься з насыцярожаным і знэрваным неразуменнем: «Каяцца?.. Нам?! А за што?..» Бязбожка, эпідэмія «максімкі», недагледжаныя дзецы, развал гаспадаркі?.. Разводзяць рукі ў бокі: «Жысьць такая».

Не зъяніўшы людзей, мы ня зъменім Беларусі. Сэнс пераменаў — не ў перабудове систэмы ўлады ці развароце замежна-палітычнай арыентацыі, а ў перамене людзкіх сэрцаў. У веры, любові, маральнасці й адказнасці, якія выплаўляюцца ў съязох пакаяння.

Нацыянальнае пакаянне — брама нацыянальнага абуджэння.

в.Малое Сітна

— Ну што,
раскайваемся? —
намесьнік
начальніка
спэцкамандатуры
прымружыўся,
уважыў на руцэ
маю «Асабістую
справу» з
аркушыкам
атэстацыі і
агледзеў
прысутных
чальцоў камісіі.
.....

ХРОНІКА

Дзяйчыну вэрбавалі

1 сакавіка студэнты Педуніверсітэту Тадычне Ўсіновіч патэлефанавалі з КДБ і выклікалі на допыт. Студэнтка ў сваю чаргу зрабіла адзнаку ў пратаколе пра тое, што падчас гутаркі кадэбісты нецензурна ляяліся. На гэтым іхня сустрэча і скончылася. Дагэтуль супрацоўнікі КДБ двойчы мелі размову з дзяйчынай — 16 і 23 лютага. Падчас гутарак прадстаўнікі спэцслужбай настойліва прасілі аказваць садзейнічаныне ў перадачы інфармацыі пра дзеянасць «Маладога фронту» і Задзіночаныя беларускіх студэнтаў, а таксама абязцалі паспрыяць у разъмеркаванні, паколькі сёлета Тадычна заканчвае вучобу.

2 сакавіка

Пікет ля беларускага пасольства ў Кіеве

Ля будынку пасольства Беларусі ў Кіеве адбыўся пікет беларускіх жанчын, чые сваякі асуджаныя ў Беларусі па крымінальных, грамадзянскіх і маёмасных спраўах. Восем беларусак разграрнулі плякатаў з патрабаваннямі ад стаўкі генэральнага пракурора і старшыні Вярховнага суду Беларусі, а таксама зь лёзунгам

«Улада — гэта народ, а не службоўцы».

Дашкевіча наведаў пасол АБСЭ

Кіраўнік місіі АБСЭ пасол Оке Пэтэрсан меў размову з палітвяземлем Зымітром Дашкевічам у кабінцы кіраўніка шклускай папраўчай калёніі. Спадар Пэтэрсан запэўніў, што пра яго памятаюць і спадзяюцца на хуткае вызваленне. Лідар «Маладога фронту» Зыміцер Дашкевіч ужо паўгоду адбывае пакаранне за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі. Яшчэ год яму давядзенца правесыці за кратамі.

Яшчэ адзін штраф за чарнігаўскую канфэрэнцыю

Аляксандар Дзенісенка атрымаў паведамленыя з суду Цэнтральнага раёну Гомеля, згодна з якім яму неабходна ў 15-дзённы тэрмін аплаціць штраф. Калі ён вяртаўся 17 сінтября з канфэрэнцыі «Сакузу левых сілаў» з Чарнігава праз памежны пераход «Новая Гута», увагу мытніка прыцягнулі книгі «Аб кульце асобы Лукашэнкі», якія ляжалі на заднім сядзенні аўтамабіля. Якія было знойдзена і канфіскаваныя на 17 асобнікаў. 8 лютага суд Цэнтральнага ра-

ёну Гомеля прыйшоў да высновы, што «інфармацыя, якая ўтрымліваецца ў друкаваных выданнях, можа нанесці шкоду палітычным інтарэсам і дзяржаўнай бяспечы Рэспублікі Беларусь», і пастанавіў прыцягнуць Дзенісенку да адміністрацыйнай адказнасці ў памеры 50 базавых величынь за парушэнне ч. I арт 193-9.

Экс-кандыдаты ў абарону маладзёня

С зваротам у сувязі з парушэннямі правоў чалавека да старшыні Берасцейскага аблсавету звярнуліся экс-кандыдаты ў дэпутаты аблсавету Уладзімір Малей, Сяргей Вакуленка і Уладзімір Вялічкін. Падстава: падчас студзень-скай выбарчай кампаніі міліцыя затрымала групу маладзёня, якія трывалі ў руках па аркушу паперы, на кожным з якіх было па адной літары. Затрыманыя былі адміністрацыйна пакараныя штрафамі ад 620 000 да 1 550 000 рублёў судзьдзей Ленінскага раёну Берасця. Экс-кандыдаты ў Берасцейскі абласны Савет дэпутатаў лічаць, што санкцыі, выкарыстаныя супраць маладзі, надзвычай суроўыя. Выканцаў пастановы на ўядзені ў стане, бо зьяўляюцца наўчэнцамі.

Зыміцер Панкавец

Песенькі самотнага ліцьвіна. Зыніч надзеі.

Р.Л.А.Н., БМА-груп, 2006.

Гэты дыск мог бы выйсьці на пачатку мінулага стагодзьдзя, калі б тады існавала музычная індустрывіа.

Чарговы дыск старога блюзмэна, які намагаеца супернічаць у творчай плённасьці з Вайцюшкевічам. «Зыніч надзеі» паказвае Плясанава зь іншага боку. На рок-н-рол ён часова забыўся, каб запісаць альбом ціхенькіх і глыбокіх песен у суправаджэнні гітары, дуды, віялянчэлі ды яшчэ дзясятка інструмэнтаў. Гэты дыск мог бы выйсьці на пачатку мінулага стагодзьдзя, калі б тады існавала музычная індустрывіа. Менавіта ў той час нас адсылае Плясанаву з напевамі «Знайдзі сябе, народ», «Краю! Я цябе люблю», «Тут месца ў краі ададзена Богам». Сыпевы поўняцца съядомымі і несъядомымі цытатамі з Купалы, Коласа, Багдановіча, Арсеніевай, Каганца. Арганічна тут глядзіцца і «Русалчын вэлчом» на слова Ларысы Геніюш. Але часам пераўзыходзяцца нават межы патрыятычнага патасу: «Калі станем людзьмі, пабудуем тут горад, назавем яго праста — Балаховічаўград», — пяеца ў песні «Успамін пра будучынно». І ўсё ж такія песні, як «Анна-Мар’я», «Зыніч надзеі» съведчыць, што Плясанаву-лірку куды мацнейшы і цікавейшы за Плясанава-змагара. Цешыць і тое, што музыка, якому ўжо шосты дзясятак, не спыняецца ў творчых пошуках. Да працы над гэтай праграмай ён прыцягнуў з туzin запрошаных музыкаў, сярод якіх Піт Паўлаў і дуэт «Аляксандра і Канстанцін». Абяцаўца другая і трэцяя часткі праекту «Песенькі самотнага ліцьвіна». Дыск

можна парыць сталым наведнікам літаратурна-музычных імпрэзаў у Доме літаратара ды ўсім прыхільнікам пранікнёных съпеваў на кухні пра любоў і Радзіму.

Трезвый расчёт

Пару рублей, Новая музыкальная компания, 2006.

Гурт як мінімум другасны.

Гурт «Пару рублей» — трэскі, што зьявіліся на хвалі папулярнасьці «Ляпіса Трубяцкога» і «Ленінграда». Бесклапотнасць і весялосць, мажорныя акорды і духавая сэкцыя — такая канцепцыя творчасці. Але гэта яшчэ не рэзэпт папулярнасці.

Гурт як мінімум другасны ў сваёй наўясці, але што зробіш, калі душа пяе менавіта так: «Утром, как обычно, голова болит, в спине радикулит». Што трэба зрабіць, каб у хлопшаў усё было «о’кей»? Правильна — «даць пару рублей»! У парашуньні з тымі ж знанымі калегамі іх тэксты меней правакацыйныя, а гумар больш рафінаваны.

Прадказальнасць тэкстаў і другаснасць музыкі кампенсуюць душэўнасцю: вось пачуеш «Я не могу інакш» і адразу чутна, што іхняе гэта, іхняе, а не перапеўка якая. «Пару рублей» не імкнуща дагадзіць слухачу. Па жыцці яны, відаць, такія — душэўныя неканьюнктуршчыкі. Што цікава, у запісе кружэлкі ўзялі ўдзел музыкі з гуртоў «Žygitmont VAZA» і IQ48, а запісваў Шлёма (Сяргей Лабандзіеўскі). Такое і адчувацьне складваеца пасля праслушанага — сабраліся сур’ёзныя рабяты папрыкалаўца. І гэта ў іх атрымалася.

Музыка для невялічкіх пракураторных клубаў з багатым на напоі барам.

Калыханкі

Зыміцер Вайцюшкевіч, дзіцячы фонд ААН Unisef, 2007.

Можна паставіць у шэраг адвечных разам з «Народным альбомам» ды «Святым вечарам».

Дагэтуль беларускія бацькі пакутавалі ад нястачы запісаў дзіцячых калыханак, задавольваючыся нешматлікімі съпевамі Паплаўскай, Данчыка і «Дзеда-Барадзеда».

Гэты дыск — падарунак ўсім нашым дзеткам ды іх бацькам — 12 калыханак на вершы Барадуліна, Камоцкага, Анемпадыстава, Дранькі-Майсюка ў выкананыні Вайцюшкевіча, зорак беларускай тэлевізіі Ларысы Грыбалёўай і Тамары Лісіцкай ды Аляксандра Памідорава.

Сыпевы на любы густ, нават «Калыханка для дарослых» Касі Камоцкай ёсьць. Асабліва кранальная «Сыпі, мая кветачка», раскладзеная на жаночыя галасы. Памідораў разам з «Minsker Kapelye» выконвае габрэйскую калыханку «Viglid». Дадаткам ідуць інструментальныя вэрсіі дзявою калыханак, каб дзеткі іх бацькі маглі засыпіваць самі (тексты на вокладцы прыкладаюцца).

Трохі ня ў тэму бонус ад групы «Нео»: іх песня «Мілліарды звёзд» месціцца тут, відаць, як напамін дзеткам: не забывайтесь, маўляў, на расейскую мову...

Праект «Калыханкі» можна паставіць у шэраг адвечных разам з «Народным альбомам» ды «Святым вечарам» — такія песні заўжды будуць актуальная і запатрабаваныя, а сам дыск мae вытрымаць не адно перавыданье.

Бацькі Беларусі патрабуюць: даеш працяг!

Сяргей Будкін

Новая кніга Разанава

Паэт выдаў зборнік «Дождж: возера ў пункціры акупунктуры» — чацвёрты ў сэрыі «Яйкаквадраты». У яго ўвайшлі як юнацкія творы, так і вершы апошніх гадоў, напісаныя ў Швайцарыі. Усе яны драбнюткія — чатыры-шэсць радкоў.

МБ

Новы нумар «Дзеяслова»

Паэзія Рыгора Барадуліна, проза Канстанціна Тарасава, Франца Сіўка, Юр'я Станкевіча, Уладзіміра Сыцяпана, Ганны Кандрапюк, Дар'і Ліс. Паэтычныя пераклады Галіны Дубянецкай. Сканчэнне мэмуараў Ніла Гілевіча. Эсэ Сяргея Дубаўца «Стагодзьдзе НН».

POLSKIE RADIO
DLA ZAGRANICY

Хочаце пашырыць свой кругагляд?

Даведацца нешта новае й цікавае пра жыцьцё іншых людзей, Вашых суседзяў?
Жадаеце пачуць аб'ектыўную інфармацыю пра Беларусь?

Калі так — настройцеся на хвалю Беларускай службы Польскага Радыё для Замежжа (раней Радыё Палёнія).

Перадачы можаце слухаць кожны дзень пры дапамозе спадарожніка HOT BIRD а 7.30, 16.30, 19.30 і 23.30 паводле беларускага часу.
Нашыя перадачы выходзяць у эфір на кароткіх хвалах а 16.30 і 19.30 (частоты 6035, 6060 і 7180 кГц).

Радыёстанцыя Baltic Waves рэтранслюе дзьве гадзінныя перадачы а 20.00 (1557 кГц) і 24.00 (612 кГц), Radio nad Wilii (103,8 FM) — дзьве паўгадзінныя перадачы а 5.30 і 23.30 мясцовага часу, а Radio Lux (107,5 FM) — адну гадзінную перадачу а 21.00.

Нашыя выпускі ў жывым эфіры альбо асобныя рэпартажы й сюжэты ў запісе можна слухаць у реальнym часе ў Інтэрнэце й пры дапамозе фарматы Real Audio і Windows Media. Запрашаем на наш сайт www.polskieradio.pl/zagranica/by

Вялікі дзякуй за ахвяраваньні

С.Д., А.Г., Тацяне М.,
Валерыі Ч., Веры С., А.П.,
Аляксандру К., Т.Ш., М.Г.,
Алене Л., Святлане Х.,
Аляксандру М., Ірыне Ц.,
Сяргею Ш., Т.В., Андрэ-
ю З., А.Р., Зымітру Ш.,
Зымітру Н., А.С., А.Л.,
Аляксандру К., А.С., Аляк-
сандру С., Яўгеніні Я.,
В.С., Міхаілу Ж., Рыгору

Р., Валер'ю З., Альберту
С., В.Б., Марыі С., Андрэ-
ю Ф., Віктару К., Натальлі
М., Марыі Б., Юр'ю М. зъ
Менску.
Мікалаю С. з Ганцавічай.
Анатолю П. з Жодзіна.
Уладзімеру Т., А.П. са
Жлобіна.
Мікалаю К. з Чэрвеньска-
га раёну.

Віктару Л. з Калінкавіцкага
раёну.
Арцёму А., Г.Л., Сярге-
ю К., Канстанціну П., Але-
гу М. з Гомеля.
Зымітру Ж. з Воршы.
Іосіфу Дз. з Гарадзенскага
раёну.
Галіне Г., Сяргею С. з
Барысава.
Аляксею Ш. з Камянецкага

раёну.

Леаніду Г. з Гарадоцкага
раёну.

Мікалаю В. з Пружанскага
раёну.

Паўлу С. з Горацкага раё-
ну.

Р. са Жлобінскага раёну.
Алене Г. зь Менскага раё-
ну.

Фаіне Г. зь Віцебску.
Уладзімеру М., Тацяне
Р. з Горадні.

**Каб штотыдзень
атрымліваць газэту,
дасылайце адрасы і
прыватныя
ахвяраваньні.**

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газету паведамляць
у Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.

Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны:

(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32
(МТС), (029) 618-54-
84; e-mail:

dastauka@tut.by;
паштовы адрес: а/с
537, 220050, Менск.

2) Просім кожную
сям'ю чытачоў
пералічваць на
рахунак газеты
ахвяраваньне з
разыліку 8000 рублёў
на месяц. Гэтага
хопіць на выхад і
дастайку газеты. У
блінку банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу

дакладна і
разборліва
пазначайце адрас, у
тым ліку паштовы
індэкс і код

пад'езду. Тыя, хто
перакажа 24000
рублёў за раз,
забясьпечаць выхад
«НН» на 3 месяцы.
Хто перакажа 48000
рублёў адразу,
гарантую публікацыю
«НН» на паўгоду.

ПАВЕДАМЛЕНИЕ

Касір

КВІТАНЦІЯ

Касір

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521				
МГД ААТ «Белінвестбанку», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
Рахунак ат- рымальніка	3015 212 000 012		Асабовы рахунак	
(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
Від аплаты			Дата	Сума
Ахвяраванье				
Агулам				
Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521				
МГД ААТ «Белінвестбанку», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
Рахунак ат- рымальніка	3015 212 000 012		Асабовы рахунак	
(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
Від аплаты			Дата	Сума
Ахвяраванье				
Агулам				
М.П.				

Дэжавю

Працяг са старонкі 8.

Адама і Евы). І дзеячы апазыцыі кажуць, што разылічваць у барацьбе з кірауніком дзяржавы можна й трэба найперш на Маскву. Бакі апэлююць да Ресеі як да найвышэйшага арбітра, «барина», які ўсіх «рассудзіт». Толькі кіраунік пакрыўджаны і раззлаваны на свайго «сюзэрэна», які няправільна паводзіць сябе ў дачыненіі да васала, а апазыцыя спадзяеца на яго ласку. На практицы дэмансцруеца прынцып «адзінства й барацьбы супрацьлегласція» (Мао Цзэдун заклікаў разумець законы дыялектыкі літаральна: мужчына ёсьць пропцілегласцію жанчыны, і ў выніку барацьбы «інъ» і «янъ» ды іх зыліцца нараджаеца новае жыццё).

Нехта запярэчыць, што празьмерныя спадзвы на падтрымку Захаду («заграніца нам паможа!») на лепшыя за спадзвы на дапамогу з Масквы. Але паміж Усходам і Захадам ёсьць істотная розыніца.

З тактычных меркаванняў апазыцыя мусіць шукаць хаўрусынікаў і на Захаде, і на Усходзе, весьці перамовы з кім і дзе толькі можна, калі гэта прынясе хача б часовую карысць. Але важна не губляць стратэгічных мэтаў і задач, бо інакш апазыцыя заўсёды будзе аморфным і безабличным утварэннем, у якога німа ні «інъ», ні «янъ».

Унутры гэтага ўтварэння заўсёды будзе весьціся барацьба за лідерства — то бок за права называцца галоўным змагаром за дэмакратыю. Бо адзінае, што надае хача б вонкавую еднасць апазыцыі, што служыць пакуль апраўданнем яе існавання, — гэта змаганне з уладай канкрэтнай асобы, якая, у сваю чаргу, ні за што ні хоча прызнаець апазыцыю, хоць і не звышчае яе дарэшты. «Анты-», паводле тae самае дыялектыкі, заўсёды мае на ўвазе нешта такое, без чаго яно ні можа існаваць. Абодва бакі маюць патрэбу адзін у адным, бо сілкоўца ўзаемнай няnavісцю.

«Украіна — не Расея»

Расея не дапускае ніякай парадыгмы ў адносінах з быльмі «нацыянальнымі ўскраінамі» — толькі поўнае

падпарадкованье і безумоўнае прызнанне вяршэнства Крамля на ўсёй постсавецкай прасторы. І ў гэтым істотнае адрозненіе Расеі ад Захаду. Якія б інтарэсы ні перасылаюць кіраунікі асобных заходніх краінаў або карпарацыяў, Захад не патрабуе подпарадкованья яму — прынамсі, у традыцыйным разуменіі слова. Там дзейнічаюць правила гульні, заснаваныя не на фэадальных парадках ці панятках «зоны».

Не патрабуе і не жадае той самы Эўразия інкарпарацыі Беларусі. Калі б было інакш, ЭЗ даўно далучыў бы мірным шляхам Турэччыну, Сэрбію, Альбанію, Грузію і нават Украіну. Каб стаць часткай Звязу ці НАТО, краіне, якая на гэта прэтэндуе, трэба хоць нешта сабой уяўляць. Быць нацыяй, а не транзытнай дзяржавай на мяжы Эўропы з Эўразіяй. Ни проста прызнаваць прынцыпы Рады Эўропы ды іншых эўраструктураў, але выпрацаваць бачаныне свайго шляху, свайго месца ў Эўропе.

Яшчэ да «аранжавай рэвалюцыі» прэзыдэнт Кучма, супраць уладарання якога яна была скіраваная, напісаў книгу «Украіна — не Расея». І гэта сапраўды так, якой бы съмешнай тая назва ні падавалася камусыці ў Маскве. Частка маскоўскай эліты ня можа і ня хоча гэтага разумець дагуэтуль.

Але ЭЗ не съпяшаеца даваць авансы ціперашній Украіне, бо толькі ад реальных крокуў яе кірауніцтва ў эканоміцы і палітыцы, ад таго, за кім пойдзе на выбарах украінскі народ, а не ад Брушэлю з Вашынгтонам залежыць, ці стане гэта дзяржава ў будучым часткай дэмакратычнай Эўропы.

Улада ў Беларусі працягвае, умоўна кажучы, пісаць калектывны твор пад назвай «Беларусь застаецца Расеяй». Не з Расеяй, а менавіта Расеяй — у палітычным, сацыякультурным, гістарычным кантэкстах.

І апазыцыя, выглядае, пакуль ня вызначылася: пагаджацца зь ляляпіскім, інавесцкім лёзунгам ці рабіць выгляд, што яна зь ім згодная, хоць унутрана гатовая ісці на Захад. Але толькі каб родны электарат аб гэтым не здагадаўся.

«Мы, беларусы, з братняю Русісю...»

Налепкі з нацыянальным сцягам, эмблемай ЭЗ і чырвона-зяленым флагам побач ёсьць яскравым прыкладам палітычнай шызафрэніі. Аб

тym, якую моц могуць набываць падобныя ідэі, авалодаўшы масамі, можна было ўвачаваці пераканацца яшчэ ў 1995-м, падчас рэфэрэндуму аб мове і сымболіцы. Апазыцыі застаецца выйсьці на плошчу з гімнам «Мы, беларусы, з братняю Русісю».

Заклікі да нацыянальнай еднасці могуць быць усур'ёз успрынятыя, толькі калі іх аўтары самі будуть дэманстраваць еднасць і пэўнасць у тым, што іх справа заснаваная на праўдзе.

Калі ясна паставіць мэту — ісці ў Эўропу, а не ў Расею, — яе можа падтрымаць значная частка грамадзтва. Наколькі значная — залежыць ад розных фактараў, у тым ліку ад здольнасцяў і харызмы палітыкаў, эфектыўнасці штабоў, тактычнай гнуткасці і г.д. Ваганыні ж, мімыкрайя, заліцаны да Лукашэнкавага электарату — усё, чым пэрыядычна займалася апазыцыя апошнія пятнадцатць гадоў, — наўрад здольнасць прыцягнуць пад нацыянальныя сцягі новых прыхільнікаў. А адштурхнучь частку нацыянальна съядомай інтэлігенцыі і асабліва моладзь — могуць.

Частцы нацыянальнай апазыцыі таксама трэба адмовіцца ад старых стэрэатыпаў. Некаторыя яе прадстаўнікі кажуць — спачатку абаронім незалежнасць, потым возьмемся за дэмакратыю. Айчына на першым месцы, права чалавека — на другім. Гэтак праціўнікі дэмакраты 15 гадоў таму цвердзілі: спачатку — каўбаса, потым свабода. І не прыходзіла да галавы, што можа быць і адно і другое, што альтэрнатывай каўбасе свабода ня можа быць. Таксама як і каўбаса не замяніе свабоды.

Даўно насыпей час зразумець і тое, што свабода і незалежнасць ні ёсьць абстрактнымі тэрмінамі.

Незалежнасць Беларусі ад Расеі, гарантныя яе сувэрэнітэту палігаюць менавіта ў прынцыпах дэмакратыі і свабоды — тых самых, якія Эўразия прапанаваў кірауніцтву Беларусі ў якасці асноватворных умоваў для супрацоўніцтва ва ўсіх сферах, у тым ліку для эканамічных прэфэрэнціяў. Гаворка пра ўмовы самастойнага існавання, без пасярэдніцтва Крамля.

Чакаць дэмакратычных зменаў, а значыць, і гарантыву незалежнасці з Расея не даводзіцца. А шукаць «трэцяга шляху» — значыць гарантавана апынуцца сярод краінаў «трэцяга сьвету». А можа, мы гэты момант прапусцілі?

Лукашэнку чакае змрочная будучыня

Прэзыдэнт ня здолеў стварыць самадастатковай эканомікі і дзейсных дзяржаўных інстытуцыяў. Пры ім Беларусь выглядае як нежыццяздольная дзяржава. Піша аналітык радыё «Свабода»
Ян Максімюк.

Лукашэнка ўзяў на сябе ролю «бацькі» для тых, хто страйт арыентуюцца пасля развалу Савецкага Саюзу. Здарылася так, што шчырая народная падтрымка, сілкаваная шчодрымі субсыдымі з Рәсей, дазволіла Лукашэнку пазбегнуць якіх-кольків значных эканамічных ці сацыяльных узрушэнняў за апошнія 12 гадоў.

Цяпер паток субсыдый перасыхае, і Лукашэнкаў савецкі стыль кіраўніцтва можа аказацца непрыдатным. Шквал супяречлівых палітычных заявў, які ён зрабіў за апошні час, — і пра саюз з Украінай, і пра стварэнне саюзу энерга-транзытных краінамі дзеля стварэння процівагі расейскаму энергетычнаму ціску — можа азначаць, што ягонае палітычнае чуцьцё таксама пачынае яго падводзіць.

Іншы фактар, які ўрочыцца Лукашэнку змрочную будучыню, — гэта ягоная ізаляцыя ад беларускага кіраўнічае клясы. У студзені, у разгар энергетычнае спрэчкі з Расеяй, Лукашэнка прызнаў свайго 31-гадовага сына Віктара ў Раду Бяспекі, надаючы палітычнаму юніёру статус, роўны статусу кіраўніка КДБ ці міністра ўнутраных спраў.

Некаторыя аналітыкі меркавалі, што Лукашэнка рыхтуе свайго сына ў перамінікі. Але прычына такога прызначэння насамрэч можа быць нашмат прасцейшай — самотнаму прэзыдэнту бракуе кваліфікаваных і вартых даверу кандыдатаў на галоўныя дзяржаўныя пасады на замену зношаным і стомненным палітычным вэтэрнам адміністрацыям.

Яшчэ адзін дзіўны ход быў зроблены ў лістападзе 2006 г. У інтэрвію групе ўкраінскіх журналістаў у Менску Лукашэнка раптам высунуў ідэю стварэння беларуска-ўкраінскага саюзу — матывуючы гэта тым, што такі саюз будзе мець болей шанцаў на посыпех у параўнанні з млявым расейска-беларускім саюзам.

Лукашэнка ясна прадчуваў непрыем-

насыці, якія чакалі яго. У чаканыні праблемаў з расейскім энэрганосбітамі ён вырашыў даслаць сыгнал украінскаму прэзыдэнту Віктару Юшчанку — які і сам ведае, што такое расейская энэргапалітыка, — што прысьпей час пайсыці на перамовы. Можна сабе ўяўіць, што працаходні прэзыдэнт Юшчанка быў настолькі журажаны гэтай працапановай, як і ўкраінскія журналісты ў Менску.

У студзеніскім інтэрвію німецкай газэце Die Welt Лукашэнка выказаў ідэю, што Беларусь гатовая стаць «удзячным вучнем» Захаду, і што ён асабіста бачыць Беларусь на шляху Нямеччыны ці Швэціі. Аднак ягоныя каментары аказаліся ўсяго толькі мімалётнай спробай замірэння з Захадам. Праз тыдзень, на сутрэчы зь лідэрам Камуністычнай партыі Рәсейскай Фэдэрэцыі Генадзем Зюганавым, ён вяртаецца на колы свае — запэўніваючы, што Беларусь і надалей будзе «фарпостам» Рәсей на Захадзе.

Ягонае нядайняе інтэрвію агенцтву Reuters съведчыць, што ён нават і не спрабуе ні з кім сібраваць. У сваёй клясычнай манеры ён заявіў, што Беларусь выжыве і без Эўропы, і без Рәсей.

Зъменіўвасыць публічных заявў прэзыдэнта робіць немагчымай іх літаральную інтэрпрэтацыю. Бессэнсоўна цешыць сябе надзеямі на аснове таго, што ён недзе некаму сказаў. Калі толькі Лукашэнку не прыціснё эканамічнае неабходнасць, нікуды ён свой народ не павядзе — ні ў Швэцію, ні ў Рәсей.

Лукашэнку не скіруеш на дэмакратычны шлях не таму, што ён такі праніклівы, а таму што ён такі абмежаваны ў сваіх бачаньнях. Прэзыдэнт добра ўсъведамляе свою ролю ў Беларусі — ён кармілец, які старанна адсочвае патрэбы простых людзей, і жорстка карае тых, хто наносіць народу шкоду. Лукашэнку цяжка ўяўіць Беларусь без Лукашэнкі. Лукашэнку цяжка ўяўіць такі сьевет, дзе людзі адчуваюць сябе інакш.

Выбары ў Беларусі — як звычайна

раскрытыкаваныя назіральнікамі — пэратораныя ў спектакль, сымуляцію дэмакратыі. А Лукашэнка, здаецца, шчыра перакананы, што менавіта гэта людзім і трэба. «Як можа нармальны, разважны, прыстойны чалавек — я ўжо казаў гэта назіральнікамі за выбарамі — казаць, што выбарчы працэс быў недэмакратычны? З выбараў мы зрабілі съвята. — заявіў прэзыдэнт пасля выбараў 2006 году, зь якіх пачаўся ягоны трэці тэрмін і якія былі далёка на съвятам для апазыцыі. — А ведаецце, чаму я так зрабіў? Таму што на выбарчыя ўчасткі прыходзіў мой народ, які так нечакана і ашаламляльна падтрымаў мяне, калі я толькі пачынаў займацца палітыкай, вы памятаце, 10 гадоў таму. І я зраблю ўсёмагчымае, каб гэтыя людзі мелі больш такіх съвятаў».

Можа, Лукашэнка і не памыляецца, кажучы, што для «ягонага народу» выбары і рэфэрэндумы былі «съвятамі». У дзень выбараў на выбарчых участках прадаюцца гарэлка, кілбасы і іншыя прадукты па зыніжаных цэнах, і людзі гэтым карыстаюцца. Пакуль ёсьць за што зыніжаць цэны, съвята можа працягвацца.

Але некаторыя выгоды — і гіганцкая нафтавыя ды газавыя субсыдіі ў тым ліку — пачынаюць паціху зынікаць. Ці ня скончыцца і съвята, калі беларусаў прымусяць за ўсё, што яны бяруць са зыніжкамі, плаціць па поўнай праграме?

Па сутнасці Лукашэнка ня здолеў стварыць самадастатковай эканомікі і дзейсных дзяржаўных інстытуцыяў. Пры ім Беларусь выглядае як нежыццяздольная дзяржава. Ягоная дзіўная заява пра фальсифікацыю выбараў 2006 дзеля таго, каб дадаць апазыцыі хоць колькі галасоў, выяўляе ягоны глыбокі палітычны правал.

«Так, мы сфальсифікавалі папярэднія выбары. І я ўжо казаў Захаду пра гэта, — апавядаў ён украінскім журналістам у Менску 23 лістапада. — За прэзыдэнта Лукашэнку прагаласавалі 93,5 %. Але кажуць, што гэтая лічба неэўрапейская. Таму мы зрабілі 86 %. Гэта праўда. Калі б мы цяпер началі перападлік бюлетэніў, то ня ведаю, што б мы зь імі рабілі. Эўрапейцы нам перад выбарамі сказали, што, калі выніковыя лічбы будуць прыблізна эўрапейскія, то яны прызнаюць нашы выбары. Таму мы паспрабавалі зрабіць эўрапейскія лічбы».

Зрабіць з выбараў «эўравыбары» Лукашэнку як раз плюнуць. Зрабіць Беларусь эўрапейскай краінай ён ня здольны.

ЗША супраць Ірану: вайна можа мець нечаканы вынік

Канфлікт можа выбухнуць нечакана, а яго вынікі прывядуць да карэнных зьменаў у съвеце. Піша Сяргей Богдан.

Даклад Міжнароднай агенцыі па атамнай энергіі аб намаганьнях Ірану па ўзбагачэнні ўрану амэрыканскасе кіраўніцтва выкарыстала, каб заклікаць да ўвядзення больш жорсткіх санкцыяў у дачыненьні да гэтае краіны. Супрацьстаўніе Ірану і Амэрыкі абвастрасцца. ЗША дасылаюць у раён Персідской затокі новыя войскі, на адрас Тэгерану гучаць авбінавачаныні ва ўмішаныні ў ірацкія справы. Тэгеран адказвае разгортваннем шматмільёных праграмаў дапамогі Іраку, дражніці амэрыканскія караблі ля сваіх берагоў дый ладзіць выпрабаваныні ракетнай тэхнікі і манэўры. Эўрапейскія краіны пагаджаюцца з амэрыканскімі патрабаваньнямі аб неформальным абмежаваныні эканамічных адносін з Іранам.

Чаму вайна можа выбухнуць нечакана?

Вядома, грамадзкая думка ў съвеце і ў Амэрыцы не гатовая да гвалтоўнага сутыкнення Амэрыкі і Ірану, а абургунтаваць сілавыя дзеяніні супраць Тэгерану ААНаўскімі рэзалюцыямі ЗША ў бліжэйшы час ня змогуць. Але ваеннае сутыкненне, на думку стэн-фардзкага палітолига Абаса Мілані, можа адбыцца зусім неўзабаве.

Па-першае, насамрэч замежнапалітычныя рашэнні часціцкім прымакаюцца насуперак грамадзкой думкі вузкім колам нават не

спэцыялістаў, а проста дадзучаных да ўлады людзей. А яны могуць кіравацца далёкімі ад жыцця ўяўленіямі ці перасъедаваць сваю прагматычную ці ідэалістичную праграму.

Прихільнікі амэрыканскага ўварвання ў Іран перакананыя, што ўжо самое ўмацаваныне амэрыканскасе прысутнасці ў ваколіцах Ірану надоечы падштурхнула іранскі рэжым да прымірэнчых кроکаў — што дыпламаты не зрабілі за гады, пара караблём зрабіла за некалькі тыдняў. Маўляю, тамтэйшы рэжым хістаецца на гліняных нагах і разваліца ад першага ваенага штуршка. А мо і проста капітулюе, калі працягваць нарошчваць вайсковы ціск.

Па-другое, пры нарошчваныні амэрыканскай прысутнасці вакол Ірану і ѹмкненіні абедзівюю краінаў прадэмансстраўца адна адной свае сілы ўзынікае пагроза выпадковай вайны, якая развязацца сама сабой, напрыклад, з-за непаразумення. Альбо ў выніку правакацыі, зробленай невялікай групай індактрынаваных ваяўнічымі ідэямі вайскоўцаў з таго ці іншага боку — як ужо было з «Танкінскім інцыдэнтам», што стаў пачаткам віетнамскае вайны. Тады, у 1964 г., у абстаноўцы напружанага процістаяння сілаў камуністычнага Ханою і Вашынгтону ў Танкінскай затоцы для пачатку вайны было дастаткова паведам-

Амэрыканскія вайсковыя базы вакол Іраку.

леньня пра напад катэраў камуністычнага Віетнаму на амэрыканскія караблі. І ніяважна, што пазней сэнацкае рассысьледаванье на баявія пазыцыі, не прыцягнуўшы да сябе ўвагі. Таму вайна ў Іраку можа быць як адмоўным, так і дадатным чыннікам у падрыхтоўцы Вашынгтонам вайны з іранскім рэжымам.

Разумеючы, што з павелічэннем колькасці амэрыканскіх караблём і вайсковых аддзелаў у ваколіцах Ірану расце верагоднасць выпадковых сутыкненняў, апанэнты ўварвання крытыкуюць гэтую палітыку. Да таго ж, дасылка новых сілаў выклікае падозраныні наkonці існаваныні гатовых плянаў ўварвання. Новыя пляны бяспекі ў Іраку могуць дапамагчы схаваць перагрупоўку сілаў напярэдадні ўварвання ў суседнюю краіну. Краіне, што ўжо ваюе, лягчэй схаваць свае пляны новых войнаў у хаосе тых войнаў, якія яна ўжо вядзе. Мірная краіна

не патрапіць незаўважна правесці пераўбраеніне, мабілізацыю, вышкал, перагрупоўку і высоўванье на баявія пазыцыі, не прыцягніўшы да сябе ўвагі. Таму вайна ў Іраку можа быць як адмоўным, так і дадатным чыннікам у падрыхтоўцы Вашынгтонам вайны з іранскім рэжымам.

А бойні ў Багдадзе зусім не абавязкова будуть замінаць ўварванню ў яшчэ адну краіну. Па-першае, на значайнай частцы тэрыторыі краіны хаосу няма — у курдзкіх правінцыях, а на поўдні ён мае амежаваныя характеристар, да таго ж новыя шыніцкія палітычныя эліты ў прынцыпе хутка могуць забясьпечыць у краіне адносную цішыню, усталяваўшы крывавую дыктатуру. Па-другое, няскончаныя аўганскія справы не перашкодзілі ЗША пачаць кампа-

нію супраць Садама, а ця пер яшчэ і разгарнуць барацьбу з самалійскім ісламістамі. Ступень рацыянальнасці палітыкі вайсковага ўмяшаныня ва ўсё новыя і новыя краіны зъміненца ў залежнасці ад тых мерак, якімі вы яе ацэнівасце.

Чаму ЗША могуць не перамагчы ў Іране?

Нягледзячы на съмлесаць амэрыканскіх плянай дэмакратызацыі Блізкага Ўсходу і майстэрскае выкарыстаныне наяўных сілаў, магчымасці Вашынгтону ў вайсковым пляне застаюцца абмежаваныя, дзеля чаго ў сярэдзіне сънежня прэзыдэнт Буш і абрародаваў пляны павелічэння колькасці амэрыканскага войска. Праўда, дзеля разгортваныя новых сілаў патрэбныя многія гады — на фармаваныя частак, камплектацыю афіцэрамі і спэцыялістамі і г.д. А вайна ідзе ўжо сёньня.

Пасыля Іраку амэрыканцам ужо не даводзіца спадзівацца на ёўрапейскіх хаўрусынікаў. Эфектыўнасць арабскіх сяброў Амэрыкі заўжды была не высокай, як выразна паказала ірацка-іранская вайна 1980-х гадоў, калі ўвесі арабскі і заходні съвет да памагаў марным спробам Садама адолець ізаливаны ад усяго съвету рэвалюцыйны Тэгеран. Таму ў сутыкненні з Іранам разлічваць амэрыканцам варта толькі на сябе.

Іран у разы большы за Ірак і ў Аўганістан. У краіне хапае незадаволеных тамтэйшым рэжымам, але калі яшчэ гадоў пяць таму гэтая незадаволенасць збольшага была звязаная з жаданнем пабачыць «Буша-вызваліцеля», дык цяпер расыце скептыцызм наконт здольнасці амэрыканцаў гвалтоўным шляхам ажыцьцяўіць чаканыя пераўтва-

рэнныі таксама і ў Іране.

Гэта звязана акурат з вельмі непрывабнай карцінай ірацкіх падзеяў. Ірак у іранскай палітыцы чымсьці нагадвае Беларусь у расейскай. Маскоўскім палітыкам цяжка зъмірышча зь незалежнасцю Беларусі, а многія іранскія кіраўнікі доўга яшчэ будуць ставіцца да «таксама шыцкага» Іраку як да «блізкага замежжа». Ірак, што існуе як асобная краіна толькі з 1930-х гадоў, заўжды меў як цесныя сувязі з Іранам, так і доўгую гісторыю канфлікту ды няянавісці. Шыцкае насельніцтва абездвіюх краінаў вольна вандравала паміж краінамі да прошчай, дэкліяруючы сваё братэрства, каб пасыля страляць адзін у аднаго падчас шматгадовай вайны. Ірак адасобіўся граніцай толькі калі да ўлады ў Багдадзе прыйшоў Садам, які ўпер-

Калі амэрыканскі полюс аслабне, у многіх узёнікненіях спакуса перадзяліць съвет.

шыню ў гісторыі паставіў кардон на мяжы з Іранам, надзейна яго замінаваўшы.

Паводле гістарычных мерак гэта было нядадзьна. Таму нават іранскія апазыцыянэрэы чуйна рэагуюць на разнію ў Багдадзе. І яхочуць такога раззвіцця падзеяў у сваіх краінах. Цягам мінулых некалькіх гадоў Амэрыка стравіла аўтарытэт сярод праціўнікаў іранскага рэжыму, якія чакалі ўсталіваныя ў суседнім і такім блізкім Іраку дэмакратычнай рэспублікі — правобразу сваіх мараў аб будучыні Ірану, а атрымалі жахлівую карціну грамадзянскай вайны.

Так амэрыканскія жаўнеры стравілі галоўнага хаўрусыніка, які гарантава-

Атамныя аб'екты Ірану.

ваў ім перамогу — апазыцыйна настроенае насельніцтва. Іранскі рэжым цяпер можа выстаяць, бо дзяржаўны лад гасіць многія праявы незадаволенасці, пакідаючы простор для канкурэнцыйнай палітыкі, а краіна ня надта гладка, але самастойна раззвіваецца. Прыйшкі ад продажу нафты далі Тэгерану добрыя нафтавыя гроши, каб разбудаваць ладны абарончы патэнцыял, а таксама дамагчыся значнага ўплыву ў рэгіёне і съвеце. Зрэшты, як паказваюць падзеі ў Іраку, Іран захаваў свой патэнцыял і ў галіне асамэтрычнай, партызанской вайны.

Таму ўварваныне ў Іран для ЗША вельмі рызыкоўная прыгода. Выдаткаваўшы значныя рэсурсы і не дасягнуўшы істотных поспехаў, ці яшчэ горш — пацярпейшы паразу, ЗША стравіць свае пазыцыі ў рэгіёне Блізкага Ўсходу, што мае ключавое значэнне дзеля амэрыканскага палітыкі ва ўсім съвеце. Блізкі Ўсход пярайдзе пад яшчэ мацнейшы іранскі ўплыў.

Нехта скажа, ЗША хутка ачомаліся ад паразы ў віетнамскай вайне, таму нават

магчымая няўдача з Іранам можа быць часовым адступленнем. Але параноўваць гэтыя выпадкі нельга. Страціўшы пасыля віетнамскай вайны Індактай, ЗША стравілі аграрныя краіны, багатыя на бамбук. Пацярпейшы паразу ў Іране, Вашынгтон стравіць контроль над значайнай часткай жыцьцёва важных і ўсё меншых запасаў энэрганосібітаў.

І яшчэ, віетнамская параза мела месца ва ўмовах двухпалірнага съвету, які стабілізаваў любыя падзеі. Існавалі такія сабе два полюсы, і калі якая краіна адыходзіла ад аднаго полюсу, дык ёй трэба было альбо тримацца сярэдзіны альбо прыляпіцца да процілеглага полюсу. Свайго полюсу яна не стварала. Але пасыля таго, як полюс застаўся толькі адзін, сітуацыя зъмянілася, і нават Кітай ды Расея былі пакуль вельмі асцяярожныя з сваімі амбіцыямі ствараць уласныя полюсы. Калі амэрыканскі полюс аслабне, у многіх дзяржаў узёнікненіях спакуса і магчымасці самім стаць гэтымі «магнітамі» і перадзяліць съвет. Тады канфрантациі набудзе глябальны размах.

Мова беларускага радыё

Жах і сорам. Піша Янка Саламевіч.

Калі я ляжаў у больніцы, на вялікае зьдзіўленыне (як такое пра-пусыцілі?!) пачуў па радыё слова настаўніцы з Камянецкага раёну: «Раней я казала сваім вучням: «Слухайце беларуское радыё. Там самая чыстая беларуская літаратурная мова». Цяпер кажу ім: «Ні ў якім разе ня слухайце беларускага радыё. Чаму вы там навучыцца?! Там суцэльная непісьменнасць: і ў скланеніні, і ў спражэніні, і ў націсках, і ў плойме русізмаў, якія дыктары-вядоўцы сέньня «ляпаюць» у эфір, ня думаючы нават, што пра іх непісьменнасць падумаюць тыя, хто мову добра ведае, зусім ня думаючы, што гэтым самым абражают, крыйдзяць слыхіх сваіх слухачоў, тых, хто адбірае, слухае іхнюю непісьменную мову». Дальбог, яна мела абліютную рацюю. Чаго толькі ні пачуеш на нашым беларускім радыё, у жывым эфіры, дзе да перадач амаль ніхто не рыхтуюцца, як гэта рабілі ранейшыя дыктары.

Расейцы, французы і іншыя народы, якія сябе паважаюць, абараняюць чысьціню сваёй мовы на дзяржавным узроўні. Примаюць нават законы, якія дапамагаюць іхній мове жыць пайнакроўна.

У нас таксама ёсьць «Закон аб мове». Але яго ніхто не выконвае. Наадварот, у нас на дзяржаўным узроўні ўведзенас такое глупства, як дзівлюмоё. Кожны павінен валодаць і расейскай, і беларускай мовамі. А што атрымліваецца папраўдзе?

Пераважная большасць дыктараў нашага радыё ўжо ня могуць вымаўляць дз, цвёрдыя ү і چ — самыя харектэрныя гукі беларускай мовы (успомніце нашага народнага паэта Пімена Панчанку, ягоныя «звонкае «дзе» і густое «чаго»!». Большасць жа сёньняшніх дыктараў (яны пераважна «мінчяне») гаворыць: шчаслівы, деті, удельнікі, багаттяў, двадцать, прыгажость і нават вошы (замест вочы!).

У Расеі або Польшчы таго, хто так

вымаўляе гукі мовы, на якой трэба весьці перадачу, на гарматны стрэл не падпусцілі б да мікрофону. У нас жа ўсё можна.

Успамінаю, як у 1961—1962 г., прайшоўшы трэх этапы конкурсу, мы гадзінамі пад кірауніцтвам Тамары Старасьценкі паўтаралі: «Дзе цётчынаму дзядзьку дзеца?», «Ці лілі алей у бульбу?».

Уяўляеце, каб Янка Купала пачуў, што ягоны «Курган» чытаюць: «Дрэмле памятка дён, Што ў нябыт утаялі: Удірванелы курган (з г выбухным) векавешны». Якая была б ягоная рэакцыя? А на нашым радыё так чытаюць Купалавы творы артысты з Расейскага тэатру. Ня іхняя гэта віна, што ў іх так сфармаваны артыкуляцыйны аппарат, зусім іншая рэч, што іх акурат запрашаюць чытаць клясыку беларускай літаратуры найчасцей некваліфікованыя кіраунікі і рэдактары.

Націскі. Многія з тых, хто вядзе перадачы на радыё, ня ведаюць значэння слова, ня ведаюць, куды ставіць націск у ім. Таму чую па радыё: рыкае (рыкае), камéнь (камень), катáлаг (каталог), правадзіць (праводзіць), чаравікі (чаравікі), сабралі (сабралі), пра буслá (пробусла), вусы (вусы), нават нанéс (трэба нанес, але расейцы ня ставілі над ё кропак (ципер ужо ставіць), таму «зъ ліста» дыктары чытаюць без падрыхтоўкі такое глупства, інакш яго не назавеш), шша́сьліва (шчасліва), за-глінúць (заглінць), прыніта (принята), паклапацімся (паклапоцімся) і тысячы іншых прыкладаў. Тут дыктарам «дапамагаюць» «грамацеі»-рэдактары, якія рыхтуюць тэксты.

Праходзіць нязымерная колькасць русізмаў. Пачуў: вапіць сырэна (ляманту), няштатны (пазаштатны), ярмарка (кірмаш), будзь то аматарскі (па-беларуску: ү, ці; або, або), менш месяца (менш за месяц), старая сабака (па-беларуску: стары сабака), суправаждаецца (суправаджаецца), трэшляха (трэшляхі), у палітыкі (у палітыцы), тронула песьня (кранула), засташа ў руля (за рулём), забіваща (у сэнсе хавацца куды-небудзь), узъніць затанулы карабель (падняць), два ручая (два ручай), завінавацілі

(сталі вінаватыя, павінны) — такое часта чуеш і па тэлевізары, прынесыці прабачэнні (па-беларуску просяць прабачэння), палутара (паўтара), навучная (навуковая), збор хлеба (па-беларуску — збожжа, збажыны), па законам (па законах), закупае (закупляе), чудак (па-беларуску дзівак), далі Курбеска (Курбеку), кнігі не падобныя сучасным (да сучасных), памятнікі архітэктуры (помнікі), стакан (шклянка), карманнія расходы (кішэнныя), страда (гараачая пара, уборачная), сарочка (каштуля, бо сарочка ў беларусаў — сподніе адзенінне).

Чыноўнікі, нягледзячы на дзівлюмоё, якое замацавана ў Канстытуцыі, гавораць усе (на сто працэнтаў!) па-расейску, ігнаруючы нейкую там беларускую мову. Нават супрацоўнікі Міністэрства асьветы на чале з міністрам. Вядоўцы, выгінаючы па-рабску перад імі сьпіны, ні калі ўца не саромеючыся, не вядуць за сабою, а адразу пераходзяць на расейскую мову. Таму і радыё атрымліваеца не беларускае, а нейкае арэнбурскэ, самарскэ. Дайшлі ўжо да таго, што вясковых бабулек прымушаюць гаварыць на «трасянцы».

Тое самае і з большасцю артыстаў сталічных беларускіх тэатраў, якія пераважна не валодаюць сваім асноўным інструментам — моваю, а слова роляў, як папугаі, паўтараюць са сцэны па-беларуску, пераважна таму і ня могуць імправізаваць на беларускай мове. Тое самае з удзельнікамі розных гуртоў, асабліва съпевакамі, музыкантамі, танцорамі і г.д. Дайшло ўжо да таго, што, скажам, съпявачкі-даяркі з Чэрвеншчыны даюць інтэрвю на вельмі дрэнай расейскай мове. Дзе ім ведаць беларускую літаратурную мову, калі яе слаба вывучаюць у большасці вясковых школ, ня кажучы ўжо пра горад, ВНУ? А самому навучыцца мове ня так проста, калі дзяржаўная палітыка вядзе да русіфікацыі.

Колькі б ні пісалі і Я. Скрыган, і В. Рабкевіч, і іншыя, што па-беларуску гаварыць і пісаць у першы (дзяяўты) раз (па-расейску — в першы (девяты) раз) — непісьменна. Навошта тут гэтае ў? Трэба гаварыць і

УЛАДВІМЕР КАЗАНІЕВІЧ, «КРИТИКА»

пісаць першы раз, прэмія 10 тысяч рублёў (а не ў 10 тысяч рублёў), за 20 кілямэтраў (а не ў 20 кілямэтрах). Але хто чытае, як трэба правільна гаварыць і пісаць з супрацоўнікаў цяперашняга радыё?

Фразэалёгія — адметнасць кожнай мовы. Найчасцей фразэалігізмы не перакладаюцца на другую мову. Трэба шукаць найбольш выразныя адпаведнікі. А на радыё, дзе галоўны перакладчык рэдактар, а то і машыністка, якія ў побыце не карыстаюцца беларускай моваю, фразэалігізмы пераважна калькуюцца. Нават такія вопытныя пісьменнікі, як І.Шамякін, пісай: морда просіць цагліны. Гэта самая ардынарная калька з расейскага «морда просіт кирпич». Як нясмачна, а галоўнае — не пісьменна, не перадае зъместу зъявы. У народзе, чутае на Палесьсі, кажуць: морда як альховы пень. Лягічна абсалютна. Калі алешину съпілоўваюць, пень яе становіца чырвоны. Ці «улітка едет — когда-то будет». Чуў: сълімак паўзе — пачанку вязе. «Не до жиру — быть бы живу!» у народзе пераклалі: не да тлушчу — зъесьці б гушчу. Дык не калькуйце, а шукайце!

Слова «жанцы» дыктары часта вымаўляюць як «жнанцы». Але ж яшчэ ў народнай песьні было: «Жэнчыкі (няжнечыкі!) маладыя, у іх сярпы заластыя». Трэба такое запамінаць на ўсё жыцць.

Слова «ўласны» зацягана на нашым радыё да немажлівасці: уласныя думкі, уласная работа, на ўласныя вочы (хоць у народзе гавораць: на свае вочы) і г.д.

Паўгады. Ніводзін беларускі слоў-

нік не дае гэтага непісьменнага слова-калеекі. Радыё ж выкарыстоўвае. На вялікі жаль, ім карыстаецца тойсéй і ў друку. І ніхто не паправіць! Год — назоўнік мужчынскага роду. Чаму ў родным склоне чаго? Году. Палова яго — паўгоду. У любым родзе — мужчынскім, жаночым, някім.

Вельмі часта ў эфір ідуць формы і слова, як яны напісаныя ў тэксьце, а не так, як трэба вымаўляць па-беларуску, паводле харектэрнай беларускай артэпіі: свята (святы), песня (песьня), снег (сынег), выданне (выданьне) і г.д. Гэта ведае кожны вучань, а супрацоўнікі радыё ігнаруюць настойліва. Як вымаўляюць беларускія слова, паказана ў «Слоўніку беларускай мовы» пад рэдакцыяй акадэміка М.Бірылы, у працах прафэсара Ф.Янкоўскага і інш. Такія слоўнікі павінны быць на радыё ў кожнага пад рукою. Выйшлі яны, праўда, ужо даўнавата.

Рэкламу перадаюць толькі па-расейску. Гэта яшчэ адна з крыніц русіфікацыі беларускага радыё. Быццам беларусы такія няздары, што рэкламы на роднай мове не зразумеюць. Для каго ж тады яна? Для замежжа? І съмешна перад гэтым часта чуць, што радыё хоча гаварыць «шчыра, шчодра, па-беларуску». Гэта ж, пагадзіцеся, чыстай вады дэмагогія, фальш, хлусьня ў очы, дакладней, у вушы.

Дзе з усяго сказанага вышэй выйсце? Трэба вучыцца. Часцей заглядаць у слоўнікі. Выдаецца іх нямала. Пераймаць тых, хто добра валодае жывой, паточнай мовай, як, напрыклад, міліцэйскі работнік

Віктар Бабей. Ах, як ён натуральна, прыгожа гаворыць. Многія гора-дыктары могуць яму пазайздросціць.

Трэба працаваць над складаньнем радыёпрограм, што апошнім часам чамусыці зусім забыта. Чаму ігнаруеца беларуская літаратура, якая мае творы ня толькі ўсходніх, але і сусветнага ўзроўню? Дзе перадачы «Тэатар перад мікрофонам», канцэрты на заяўкі слухачоў, фэстывалі гумару накшталт аўшокоўскага ды многае іншае? Ці даўно вы чулі канцэрты Ф.Шаляпіна, М.Забэйды-Суміцкага, Л.Русланавай, А.Александровскай, казкі для дзяцей у выкананні Г.Глебава, Л.Ржэцкай, «Паўлінку» з карыфэямі сцэны Г.Глебавым і У.Дзядзюшкам, «Навальніцу» А.Астроўскага з удзелам М.Савінай, В.Далматава, Г.Фядотава, А.Яблачкінай, п'есы Горкага, ігру геніяльнага Б.Платонава ў творах К.Крапівы, А.Макаёнка, Янкі Купалы і многае іншае. Шлягеры, папсу круціць гадзінамі найлягчай.

Адным словам, патрабуюць сур'ёзнага кантролю нашы радыёжурналісты, дыктары, рэдактары. На радыё гэта ня рабіцца. Прynamсі, такое адчуваньне. Начальства, кіраўніцтва там такое, якое беларускаю моваю не карыстаецца, ня ведае яе і ведаць ня хоча. А «по долгу службы» і пасады абавязана. Яму добры і брудны эфір. Такога мы, радыёслушачы, ня хочам слухаць. Вучоба акурат і дасць мажлівасць рабіць перадачы больш цікавымі, больш пісьменнымі, беларускімі, мілагучымі, больш разнастайнымі, як гэта было ў часы, калі радыёкамітэтам кіраваў Генадзь Бураўкін. Час ужо настаў даўно.

Ад Рэдакцыі. На радыё амаль не пачуеш беларускамоўных людзей. Ці пусыцца на радыё Арлова, Бураўкіна, Мілінкевіча, Пазнянка, Радзіма Гарэцкага, Лявона Вольскага? Спадар Саламеевіч ставіць дыягназ, але не канстатуе прычыну хваробы. Зробім гэта мы за яго. У большасць рэдакцый радыё, як і на БТ, падбіраюць людзей ня столькі паводле прафесійных якасцяў, абы былі «ідэалігічна верныя». Такіх, якія ні слова крамолы не падпусцяць. А мова ім — як сабаку пятая нага. Пакідаюць яе для прыліку, каб добры наш народ не перастаў лічыць гэтую ўладу беларускай.

Дзе ж выйсце? Тут, нябожа, вучынне не паможа, тут іншае...

У пекле Азii

Рэпартаж з Аўгандыстану нашага суайчынніка **Аляксея Лявончыка**.

Працяг. Пачатак у №4-7.

Раннія чыгункі

Нават у тых краінах, дзе адвею жывутъ розныя этнасы, заўжды існуе напруга між імі, і часы цікім аднаму з этнасамі выпадае роля «ахвярнага казла». Нэгры ў ЗША, хазоры ў Аўгандыстане, каўказцы ў Рәсей. Мусульмане зь індусамі жылі ў міры да XIX ст. У XX ст. падзел Індіі на Пакістан ды ўласна Індію прывёў да тысячаў ахвяраў. У Рәсей ўздымаеца хвала гвалту супраць цёмнаскурых, не праходзіць і дня, каб не было паведамленняў, што нехта з «хуліганскіх памкненняў» моцна «зьбіў манціроўкамі» няшчаснага эмігранта. Расейцы лічылі беларусаў ды ўкраінцаў «меншымі братамі», тым самым праграмуючы сабе ролю таго боку, за якім паўсюдна мусіць заставацца апошнія слова.

Мяркую, да прыніціцца іншых культур скільныя ды здольныя далёка ня ўсе. Ёсьць абмежаваная колькасць людзей, якая праз сваю адкуванасць, падарожжы ці ўзгадаваныне здольныя прыманы людзей такім, якія яны ёсьць, прыманы ўсе дзвіцаўты іншых — інтэлектуалы, бізнесоўцы, згодныя весыці бізнес *as usual* з усімі тымі, хто кіруеца ўніверсальнімі прыніцыпамі справаводства, а таксама антраполігі, якія вывучаюць чалавечыя паводзіны. Пржавальскі, Марка Поля, Лівінгстон, Кук у свае часы зьдзейсніл адкрыцці ў Манголіі, Кітаі, Афрыцы, якія потым прывялі туды забойцаў. Ваякі Пісара ды Картэса не адносіліся да аніводнай з тых катэгорый. Цы вілізацыя мая, слабейшая ня толькі праз адсутнасць агняпальнае зброі, але і праз інтэлектуалізаванасць, была зьнішчаная праз дзікуноў. Розгалас тых падзеяў замацаваўся ў кнігах аб «перамозе хрысціянскага місіянэрства над паганствам» дый дасюль апаноўвае думкі шмат каго.

Людзям уласціва выпінацца. Эліта можа дазволіць сабе раскошу ставіцца да астатніх як да роўных, бо тыя напраўду ёсьць роўнымі біялігічна, далейшыя ад розненныя вызначае менавіта грамадства. Астатнія, масы, ня могуць, бо іх шмат і ім трэба біцца за вызначаныне сябе ў неялічкім коле сабе падобных. Гэтая бойка пачынаеца з таго, у каго леншы

мабільнік, і сканчаеца тым, у каго лепшыя шпалеры. Даруйце. А калі праблемы невырашальныя, то іх карані заўжды шукаюцца ў іншым. Такім чынам і ствараеца міт аб эмігрантах, а праз эмігрантаў гэта прымха распаўсюджваеца на ўесь народ. Бо хто з тых, хто лае Грузію, сапраўды быў там? Хто з тых, хто аблівае туркай у Нямеччыне брудам, сапраўды вандраваў далей за єўрапейскі Стамбул? Хто ведае гісторыю Стамбулу, акрамя таго, што «яны» «панішчылі там усе нашыя храмы»? Толькі інтэлектуалы.

У свой час Мальтус пісаў, што войны — гэта добра, бо яны скарачаюць насельніцтва, якое б'еца за абмежаваныя рэсурсы. Ён памыляўся ў гэтым. Але ў мяне ўражаныне, што якасць мазгов у съвеце зъмяншаеца. Улічваючы тое, што нацыяналісты ўсіх чыноў усё мацней уздымаюцца над съветам.

На жаль, чыгункі ды камунікацыі прыйшлі занадта хутка ў наш свет.

It's the highway to hell...

Алекс ван Ліндштотэн — другі пасыль Ніраджа касмапаліт, які праста закахаўся ў Кандагар. Абодва не амэрыканцы і не брытанцы. Нірадж — індус, Алекс — галіндзец, але ў перамовах яны аддаюць выключочную перавагу ангельскай мове. Абодва маюць досыць аргументаў пра тое, якія іхныя родныя краіны непаўнавартыя (Індія — у сваім разьвіцці, Нідэрланды — праз свой імпэрскі комплекс ды замкнёнасць).

Алекс вандраваў да Кандагару ў адзіноце, на звычайнім аўтобусе. З аўгандцамі. Гасцініц той вельмі непрыемны, талібы кантралююць фактычна ўсе сталіцы правінцыяў ды паветаў, таму ехаць небяспечна. Замежнік тут — добры тавар для гандлю. Захапіў ды чакаеш на выкуп. Двух выкрадзеных італьянцаў выкупілі. Індыйскага інжынера, будаўніка дарог, праз дзень пасыля выкраданыя знайшли зарэзаным на дарозе. Камунікаты талібаў голасна заяўлі, што яны — «плоды гонару і не забіваюць закладнікаў, за якіх ужо запыталі выкуп». Віну тады звалілі на пакістанцаў. Сапраўды, мяжы там не існуе, але зваліваць правіны на пакістанцаў ператварылася ў звычку. Пры гэтым існуе такая падвойнасць — маўляў, мы супраць пакістанскага ўраду, а з народам у нас добрыя дачыненіні, але

падчас знаёмства найперш выпытаюць у чалавека ягоную нацыянальнасць.

Аўтобус спынілі на КПП, талібы выцягнулі Алекса і першым чынам задалі пытаныне, чаму не размаўляе па-пуштунску. Той адказаў непта на арабскай мове. Мабыць, гэта яго й выратавала, таму што арабаў там няшмат, неадкуваныя аўгандцы дасюль лічаць арабаў выпшэйша нацыяй, бо на той мове быў напісаны Каран, і таму прапусцылі яго. Гукі мовы яны пазналі.

Звычайная тактыка: на прыдарожным базары стаіць назіральнік ды сочыць, ці праедзе хто варты ўвагі. Калі так — адразу ж паведамляе сваім «калегам», што чакаюць далей, і тыя рыхтуюцца да захопу машыны. Звычайна гэта адбываеца на блёкпосыце. Талібы нярэдка пераапранаюць ў форму паліцыі, каб не выклікаць падэрэзныя.

Прыходзіцца вандраваць на звычайнай «Кароле», без анякіх пазнакаў на ёй, у традыцыйнай вопратцы. І падвучваць арабскую мову.

Транссавецкі аўтаспын

Першая ды пакуль што апошняя мая вандроўка з Масковіі да Ташкенту адбывалася без анякіх прыгод. Адзіна не-прыемнае здарэнне — разборка на казахска-ўзбэцкай мяжы. Нядайна, дарэчы, вычытаў, што Рәсей ды Казахстан ня вельмі адстаюць ад ЗША па колькасці мігрантаў. ЗША на першым месцы па колькасці мігрантаў, што прыяжджаюць штогод, Рәсей — на другім, а Казахстан — на чацвертым. Узбэкі пряжджаюць працаўцаў на здабычу газу ў Атыраў, Актаў, на будаўніцтва Астаны ды Алмата. У Казахстане стаўленыне да тых узбекаў прыблізнае тое ж самае, што і расейцаў да «чурак».

Жанчына, што падвозділа мяне, папярэдзіла: калі што, адразу ўздымай гвалт. Пад'ехалі да КПП, увогуле нічога такога на пашпартным ці мытным кантролі не адбылося, толькі кіраўнік зъмены пацікаўіўся майм пашпартам — ніколі там беларусаў не праяжджалі. Тут падыходзіць нейкі спарахнелы таварыш, флэшыць у вочы нейкую «корачку» і просіць мой пашпарт. Я спытаў яго ветліва, маўляў, дайце, калі ласка, вашыя паперы. Мне ў адказ:

— Убери руку, а то сломаю.

Я, шчыра кажучы, спачатку не зразумеў. Лышаў на яго вачыма сэкунд піць, ня ўцімліваючы, як можна так размаўляць.

— Кіч кіраўніка зъмены.

— Убери руку, а то сломаю. Говори по-нормальному, узбек чёртов.

Праз мой хамэлеонаў твар я паўсюль — у Пакістане, Аўганде, Іране — мяне пры-

малі за свайго. А тут мянне палічылі ўзбэкам. Нафта хлопцам у галаву грункула.

Я дэмманстрацыяна зрабіў выгляд, нібы званю консулу. Падбег кіраўнік зьмены, усе кіроўцы началі ўслухоўвачца ў нашу размову. Ад такой паблісці той кадар скаваўся. Мая шоферка патлумачыла, што яны звычайна хапаюць пашпарты і аддаюць іх потым толькі за выкуп. Карацей, дарваліся намады да ўлады.

На ўзбэцкім баку мытнік запрасіў мянне ў асобнае купэ і там ссысаў пашпартныя звесткі. Мо меркаваў, што замежнік, які замест летака абірае аўтаспын, мае што хаваць. Але ж — не. Пра неабходнасць рэгістрацыі, зразумела, ніхто не папярэдзіў. Але гэта й не было патрэбна.

Любоў «быльых» да Беларусі — гэта

ўвогуле асобная тэма. Усе, з кім я сустракаўся, праста рассыпаліся ў сваёй любові да Беларусі. Тыя, што дапамаглі мне знайсці вакзал, адкуль ішлі прыватныя таксоўкі да Тэрмэзу, апошняга гораду на ўзбэцкім баку, паведамілі, што служылі ў свой час у Мачулішчах.

М-да. Калі я разылічваўся з таксоўшчыкам, у вачах зьяўлялася невымысунная хіцвасць — ён тройчы пералічыў грошы. Але ж шмат хутка кідаў грошы пад накрыўку, не пералічваючи іх. Звычайна таксоўшчыкі нават казалі, «колькі дасі — тое добра». А тыя, хто больш за ўсё сіліся выказаць сваю любоў да Беларусі, — звычайна быў з тae пароды, каму далей праста не было куды пададца. Памятаю, еду аднойчы з Баку, хлапец, што

вёз мяне, разважае сам з сабою:

— Вот поеду я в Беларусь, прямо как домой к себе поеду. Кстати, я когда у вас жил, по-белорусски умел говорить. Такой смешной язык, поковерканный русский.

Я тады адразу спытаўся яго, где ён так выучыў турэцкую (азэрская ды турэцкая вельмі блізкія адна да адной. Як яго гэта абурыла!).

У машыне на Тэрмэз апынуўся з трыма дзяўчатамі. Адна з іх размайляла па-расейску, доктарка. Пригожая. Сама з Таджыкістану, казала, што зарабляе пад Тэрмэзам мо 50 000 сомаў — каля трыццаці эўра — штотысяц. Астатнія па-расейску не гаварылі.

Мне на раіне вандраваў тутака. З таго часу, як скончылася вайна паміж Узбекістанам ды Таджыкістанам, — чарговая наступства сталінскае палітыкі «падзяляй ды пануй», паўсюль зыявеchanыя небаракі, просяць міласціну.

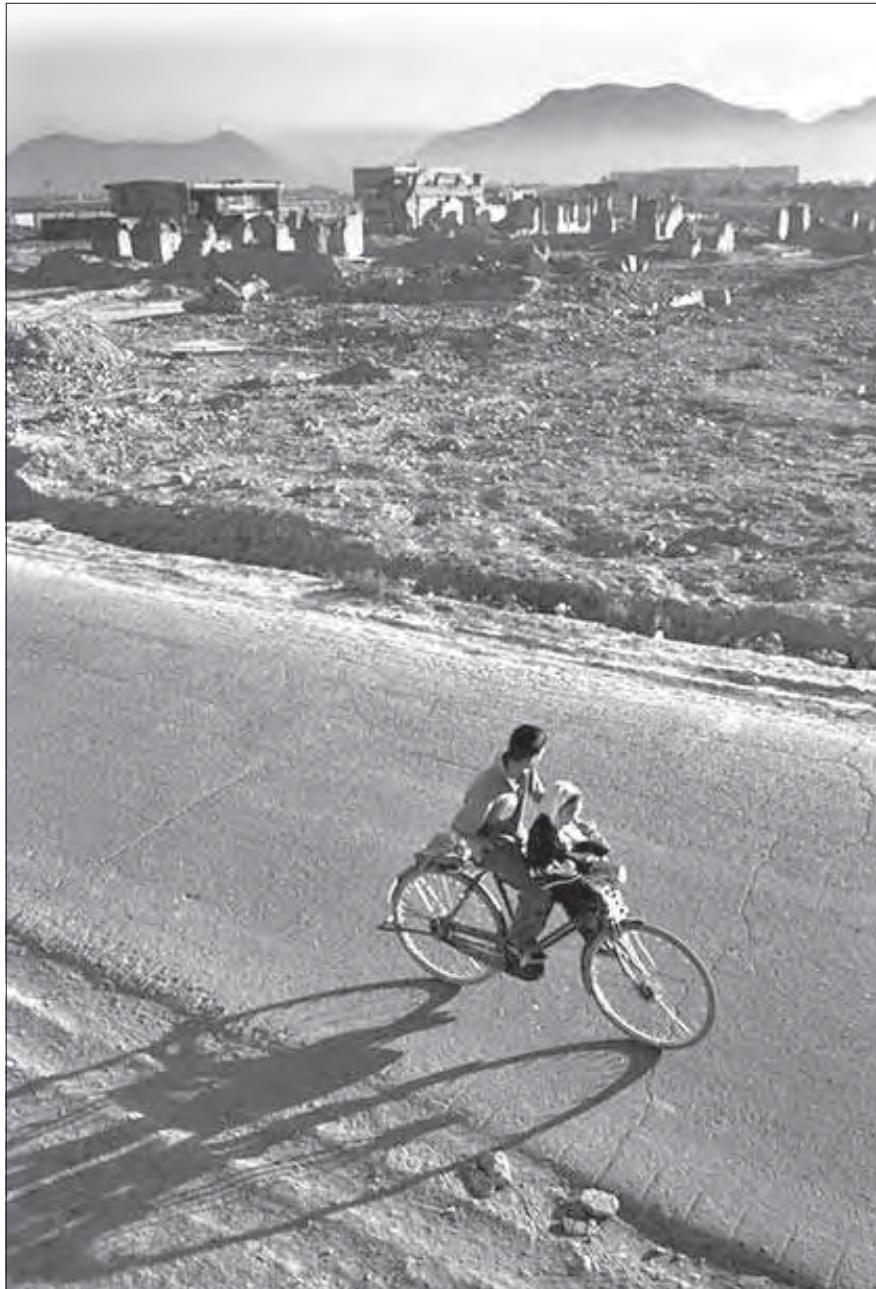
Вось хто сапраўды страціў амаль усё пасля разбурэння Саюзу, дык гэта тыя чатыры сярэднеазіяцкія краіны. Акрамя Казахстану. Пазбаўленыя ўсяго (толькі ў Туркмэністане была нафта), яны да апошняга трымаліся СССР. Белавескія пагадненіі былі ратыфікованыя расейскім парлямэнтам 17 снежня, а юрыдычна СССР праіснаваў яшчэ да 21-га, да апошняй сесіі парлямэнту Саюзу, які правялі гэтыя чатыры краіны. *Sapienti sat.*

На аўганскім баку я ўзяў таксоўку за 70 даляраў на ўвесі шлях да Кабулу. Па дарозе, праўда, падселі паліцыяնты (калі паліцыі трэба кудысьці дакаціць — яны праста спыняюць першую машыну і без пытаньня ў яе залазяць). Падсеў яшчэ адзін стары — але ў Аўганістане стаўленне да старых вельмі пачівае, таму яму ніхто не замінаў.

Звычайная, дарэчы, практика — падысыці да паліцыйскай станцыі і папрасіць спыніць машыну. Паліцыянт будзе спыняць нават вайсковыя канвоі.

Аднойчы праехаў у армейскай машыне. Весела, але мовы я ня ведаў, і яны ўвесі час смыяліся. Калі аўганцам нешта падабаецца ці нешта праста выходзіць па-за межы разумення — яны сымлюцца.

Але паліцыянтага шукаць ня трэба — аўганцы ў душы самі аўтаспынчыкі. Толькі трэба ўмесьці таргавацца. І не саромеца пачынаць гандаль з вельмі нізкае цаны. Аўганскі суразмоўца зробіць выгляд, нібы гэта яго страшэнна пакрыўдзіла, але яны не крыўдуюць. Калі ён можа загінаць завысокія цэнны, то чаму я не могу даваць занізкі? Увогуле, таргаваньне мусіць прыносіць задавальненніне абодвум бакам.

Пакаленне вечных практикантаў

Заніжэнне свайго бацацьца зноў у модзе ў сацыяльнай гульні, дзе ідзе барацьба за прызнаньне і сэксапіл. Кампутарная рэвалюцыя цяпер дазволіла весьці інтэлігенцкае жыцьцё і бяз сталай працы. Таксама лічыцца прывабным нейкі час жыць ніжэй за свой матэрыяльны статус, затое належаць да асяродку людзей культуры, мастацтва ці мэдыя.

Тыя, хто належыць да «пакалення практикантаў» у Нямеччыне, адбываюць незылічоныя практикі і стажыроўкі, дарэмна скардзіцца на эксплюатацыйно і тужліва чакаюць на працу сваёй мары. Шмат хто зь іх можа сабе гэта дазволіць — урэшце, яны жывуць за кошт сваіх бацькоў. Но пакаленне практикантаў — гэта таксама і пакаленне спадкаемцаў.

У апошні час усё больш актульной тэмай у Нямеччыне зьяўляецца спадчына. Маладыя людзі неахвотна кажуць пра грошы, што маюць ад бацькоў. Колькі дзён таму мне давялося пагутарыць з Андрэасам з Кельну. Андрэас вывучаў гісторыю мастацтва — з захапленнем, але задоўга. Пасыля ён быў заняты напісаньнем доктарскай працы, жывучы з розных часовых заробкаў. У крызісных сітуаціях заўсёды мог разылічваць на бацькоў. Цяпер яму 31, і ён шукае працу. У яго ўжо нават ёсьць пэўныя ўяўленыні на гэты конт: можна было б працаўцаў у мэдыях і ў музі, дзе ён праходзіў славутную практику на пасадзе асистэнта выставы. Ці, можа, выбраць універсытэцкую кар'еру? Ну калі і так, то толькі за мяжой. «Жыцьцё — гэта мора магчымасцяў», — кажа ён з энтузіязмам. — У найгоршым выпадку зноў пайду куды-небудзь на практику».

Адкуль жа бярэцца такая бестурботнасць? Сям'я Андрэаса належыць да тыповай сярэдніяй клясы: яхты, што

праўда, ня маюць, аднак жывецца ім заможна. Ці атрымае Андрэас у спадчыну іх маёмысціў? Ці ягоная бацькі таксама атрымалі ў спадчыну маёмысціў сваіх бацькоў?

Паводле словаў Андрэаса, бацькі атрымалі ў спадчыну ад дзеда, які працаваў пасыля вайны стэльмахам, прадпрыемства, што спачатку здавалаўся ў арэнду, а пасыля было прададзена. На пытаньне, колькі яны за яго атрымалі, Андрэас з дакорам кажа: «Пра гэта размовы не вядзецца». Зрэшты, у ягонай сям'і ўвогуле не размаўляюць пра грошы. Ён сам ня можа ацаніць маёмысціў сваіх бацькоў.

Два заробкі: з працы і ад бацькоў

27-гадовы Штэфан Орт спачатку вывучаў англістыку ў Вупэртальі, пасыля журналістыку ў Аўстраліі. Падчас вучобы ён пісаў артыкулы ў мясцовыя газэты. Калі вярнуўся з Аўстраліі з замежным досьведам, веданьнем замежных моваў і дўвум дыплёмамі магістра, пачаў шукаць стажыроўку. «Папрайдзе, я ўжо раней разумеў, што мяне ня возьмуць», — кажа ён. Цяпер ён адбывае практику ў «Forum Online», за што атрымлівае штогодзе 350 эўра. Без дапамогі бацькоў Стэфан ня здолеў бы забяспечыць сябе. «Мой бацька працуе выкладчыкам і ведае сітуацію з працай для студэнтаў», — кажа Стэфан. — Ён не тэлефонуе мне штотыдзень і не пытается, чаму я яшчэ не за-

рабляю». Стэфан ведае, як яму пашчасціла з ягонай адносна забяспечанай сям'ёй. І ўсьведамляе, што пакаленне практикантаў здолее практикуюць гэтак доўга, як доўга іх бацькі будуть пераказваць грошы ім на раҳункі.

«Таксама і праца даўцы зыходзяць з таго, што выпускнікі ВНУ паходзяць з добра забяспечаных сем'яў», — кажа 27-гадовая Вэрэна Шарптайн. Нядаўна яна атрымала дыплём музыказнаўцы і хацела працаўца музычным драматургам на прэстыжным музычным фэстывалі. Ёй прапанавалі працу на дзевяць месяцаў з заробкам у 800 эўра «бруднымі».

Калі яна запыталася ў свайго шэфа, як ёй працы ў гэтыя грошы, у адказ пачула: «А гэта Вы павінны абгаварыць з бацькамі». Тыя ж, канечне, былі гатовыя дапамагаць дачца. Нягледзячы на гэта, Вэрэна хацела дамагчыся вышэйшага заробку. Хутка яна атрымала адмоўны адказ разам з абрэгрунтаваннем, што яна, відаць, недастаткова матываваная да гэтай працы. Таму цяпер яна шукае далей.

Падчас сустэрчы з Аннай мы таксама размаўлялі пра грошы. Цалкам няблага атрымалася. Відаць таму, што лягчэй размаўляць пра грошы, калі іх няма. Анна ня хоча называць свайго прозвішча. Яна распавядае пра нядаўняе сівяткаванне ў пабе: адзін зъяе сяброў атрымаў сталую працу на паўстаўкі ў берлінскай PR-агенцтвы. Толькі герой

вечару асабліва ня радаваўся. Як падсумаваў адзін з прысутных на вечарынцы, гэта быў адзіны чалавек за столом, які мае сталую працу. Чацьвёрта астатніх з цяжкасцю жывуць ад замовы да замовы. Незалежны журналіст змагаецца за напісаныя чарговага артыкулу, тэатральны харэограф чакае на новую п'есу, дзівле астатнія асобы адбываюць практику — менавіта так выглядае тыповае жыцьцё выпускніку ВНУ — між практикамі, замовамі і дамовамі на акрэслены час. Апроч таго, на другім пляне яшчэ ёсьць бацькі, якія выступаюць у якасці страхавання ад рызыкі страты працы.

Прэстыжная практика лепшая за абы-якую працу

У Нямеччыне ў надта цяжкой сітуацыі знаходзяцца нятыя, хто зацічае сябе да пакалення практикантаў, а тыя, хто ня можа сабе дазволіць раскошы да яго належыць.

Напрыклад, Анна зь Ляйпцигу, бацькі якой не былі ў стане фінансаваць зацягнуты пэрыяд жыцьця дачкі паміж заканчэннем вучобы ва ўніверсітэце і пачаткам працоўнай дзейнасці. Пасыля вучобы па спэцыяльнасці «мэдыязнанія» яна працуе ў цэнтры апрацоўкі тэлефанаўвання. «Толькі гэта і застаецца, калі ты ня можаш дазволіць сабе праходзіць практику», — кажа яна. Без усялякай злосці яна гаворыць пра тое, што нехта ж павінен браць адказнасць за ўтрыманье ейных аднагодкаў. «Пакаленню практикантаў таксама патрэбныя грошы на візиткі, кампутар і піш», — кажа яна.

Практика ёсьць і заўсёды была пэрыядам аптымізацыі, што служыць для дасягнення прафесійнай мэты. У цяперашні час на пляху да пачатку прафесійнага жыцьця моладзь, аднак, не займаецца абы-чым. На імпрэзах дваццаціццю- і трыццацігадовых можна часта пачуць: «Цяпер толькі праходжу практику».

Як высьвятылецца — чарговую. Маладыя немцы наважаюцца на практику ня дзеля таго, каб пазьбегнуць беспрацоўя, што пагражае ім. Проста больш прэстыжна працы ёсць стажыроўку ў вядомым выдавецтве «Suhrkamp», чым атрыманы сталую працу ў спэцыялізаваным выдавецтве ў Штутгарце, што выдае кніжкі на тэму дашкольнай пэдагогікі. Праца ў апошнім пазбяўленая бліску. Цытуючы сацыёляга П'ера Бурд'ё, пра гэтыя «тонкія розынцы» ў спосабе мыслення ўжо дойті час сыгналізуе не гадзіннік «Ролекс», а пастава і стыль жыцця, што ўжо не вызначаюцца выстаўленнем напаказ свайго багацця».

Сённяня можна паходзіць з заможнай сям'і, няглядзячы на гэта, жыць па студэнцкіх кватэрах ці запісанца на другі кірунак навучання, дзякуючы чаму можна таніна ездзіць на гарадзкім транспарце. Заніжэнне вартасці свайго багацця сёння ёсць адным з элемэнтаў сацыяльнай ролевай гульні, дзе ідзе барацьба за прызнанне і сэксапіл. Асабліва вытанчанай формай какецтва пры гэтым ёсць сэнтыментальнасць і плаксівасць.

Адукаваныя зь вялікімі чаканьнямі

Пакаленне практикантаў само спрычыняеца да свайго стану балочай няпэўнасці. У пэўны момант зьяўляеца прадчуванье, што і дзясятая практика не прывядзе да атрымання жаданай сталай

працы ў прэстыжнай фірме і што, можа, большы б сэнс мела якая-небудзь менш захапляльная, але праца. Аднак практикантам няма падставаў так баяцца беспрацоўя, як дзяцям зь іншых сацыяльных праслоек: за апошнія 30 год ніводнага разу колькасць беспрацоўных выпускнікоў ВНУ не перавысіла 5 %. Апошнім разам гэты паказыч склаў 3,8 %. За той самы час з прычыны эканамічнага крызісу беспрацоўе сярод асобаў без прафесійнага дыплому ўзрасло ў чатыры разы. Калі ж неспрыяльная сітуацыя на рынку працы ў вялікай ступені закранула б і выпускнікоў ВНУ, то і ў такім выпадку яны б мелі найлепшыя ўмовы для таго, каб падрыхтавацца да такога кшталту сацыяльных зъменаў. Як пішуць Голм Фрыбэ і Саша Лоба ў сваёй кнігцы «Wir nennen es Arbeit» («Мы называем гэта працай»), калі зъяншаюцца шанцы на атрыманні сталай працы, на дапамогу прыходзіць лічбавая рэвалюцыя, што дае магчымасць весці «інтэлігенцкае жыццё» безсталай працы».

Пакаленне практикантаў, аднак, ня толькі вельмі добра адукаванае (вучоба за мяжой, веданыне замежных моваў, практикі), але і мае большыя жыццёвую чаканыні, чым усе папярэднія пакаленны. Аднак гэтыя чаканыні не звязаныя з капіталістычным імкненнем да прыбылку, а перадусім зь імкненнем да самарэалізацыі і ўнутранай сыпеласці. Іх дэвіз: ніякай нуднай офіснай працы, ніякай працы ў цэнт-

рах апрацоўкі тэлефанаваньняў — пават часова. На думку пакалення практикантаў, нашмат больш прывабна нейкі час жыць за свой матэрыяльны статус, затое належаць да асяродку людзей культуры, мастацтва і мэдыяў.

Безумоўна, пакаленню практикантаў недаспадобы быць на ўтрыманні бацькоў, якія сваёй грапавай дапамагай падаўжаюць час маладосьці сваіх дзяцей. Аднак іх слушна называюць прагматыкамі і безыдэйнымі. Яны ведаюць, што ім ніколі не наэканоміць гэтулькі, колькі яны атрымаюць у спадчыну. Бацькі і дзеці сваёй цеплынёй, любоў і клапатлівай увагай ахвотна маскуюць той факт, што згода, якая пануе між імі, мае таксама і эканамічныя прычыны.

Спадчына не для дзяцей

Існавалі пакаленны, што лепш сабе ўсыведамлялі гэту залежнасць. З пакалення 1968 у выніку пават выйшлі актыўісты. Спэцыяльны прадстаўнік ААН у Афганістане Том Кёнігс у 1973 г. падараваў атрыманую частку спадчыны Народнаму Фронту Вызвалення Паўднёвага В'етнаму, а таксама змагарам чылійскага руху супраціву. Пра гэтае радыкальнае адмаўленне ад багацця бацькоў сённяня на гадвае рух «Attac», што аб'ядноўвае группу маладых спадкаемцаў, якія прызначаюць частку сваіх грошай на фінансаванне праектаў працоўнікаў глябализацыі, складаючы гэтым самым пераважную меншасць. Парадаксальным чынам іхны прыклад да пераймання — Эндрю Карнэгі — жыў у ЗША. Напрыканцы XIX ст. ён быў адным з найбагацейшых людзей таго часу. Карнэгі падараваў звыш 350 млн. даляраў грамадзка карысным арганізацыям, упарты падаючы толькі адно абурнаваныне свайго рапшэння: «Досьвед вучыць, што абцяжарванье дзяцей спадчынай не прыносіць ім нічога добра-

га». На ягоную думку, гэта паслабляе іх волю да дзеянняў. У такім самым духу дзейнічаюць два найбагацейшыя людзі сьвету — Ўорэн Бафэт і Біл Гейтс. Яны публічна заявілі, што пераважную частку сваіх грошай пакінуць у спадчыну дабрачынным арганізацыям, а не сваім дзецям.

«Грамадзкая няройнасць у Нямеччыне ўзынікае ня толькі з прычыны розынцы заробкаў, але таксама — і ўсё часцей — у выніку атрымання спадчыны», — кажа сацыёляг Енс Бекерт, які выконвае функцыю дырэктара Інстытуту грамадзкіх даследаваньняў імя Макса Плянка (Max-Planck-Institut für Gesellschaftsforschung) у Кельне. Нямецкае грамадства доўгі час дбала пра празрыстасць розынцы ў заробках. Нізкі падатак ад спадчыны ў парашунанні зь іншымі дзяржавамі сьвету сёньня ў сваю чаргу ёсць выразам дбаныя пра няроўны падзел дабрабыту.

Спадчына да 250 тыс. ёўра не абкладаецца падаткамі, у выпадку вышэйшых сумах неабходна заплаціць падатак ад спадчыны ў памеры 7—17 % ад ейнай вартасці ў залежнасці ад падатковай клясы. У ЗША стаўка парашунальнага падатку складае амаль 30 адсоткаў вартасці спадчыны.

Спадчына — шчасце ці пакута?

Падчас маёй трэцяй гутаркі з Андрэасам ён нарэшце наўажыўся закрануць пытанье грошай. Ён лічыць, што пават калі ягоная сям'я іх мае, дык і так яны яму нічога не прыносяць. Гэта самае датычыць спадчыны. Тоё, што нехта паходзіць з добра забясьпечанай сям'і, неабавязкова значыць, што ён здольны надаць сэнс свайму жыццю. Гэтае ўменне нельга атрыманы ў спадчыну. Аднак спадчына дапамагае прафинансаваць каштоўны пэрыйд арыентацыі, якога часам патрабуе ад пакалення практикантаў ужо зусім непразрысты прафесійны съвет.

**Вольга Данішэвіч,
паводле gazeta.pl**

КРЫТЫЧНЫ НАСТРОЙ

«... і разам ім не сысьціся»?

ПАВАЛ АБРАМОВІЧ

Апошнім часам беларускіх літаратаў, якія вядуць «жывыя дзёньнікі» (livejournal.com), значна паболела.

Ва ўмовах, калі правядзенне літаратурных імпрэзаў у нашай краіне зрабілася проблематычным дзеля ціску ўладаў, Інтэрнэт па сутнасці становіцца адзінным месцам, дзе беларускі пісьменнік можа, не азіраючыся на дзверы, спакойна пагутарыць з чытачом. Да таго ж, «жывыя дзёньнікі» даюць літаратару магчымасць гаварыць з чытачамі *колкі заўгодна і калі заўгодна*, калі непасрэдны выступ перад аўдыторыяй ці сустроча з'ю, так бы мовіць, у часопісна-газэтнай прасторы маюць пачатак і канец. (У свой час Максім Багдановіч вельмі шкадаваў, што дзеля абмежаваннай газэтнай плошчы ў «Нашай Ніве» нельга друкарваць артыкулаў памерам больш за 5—6 стронак). Ня будзем забывацца таксама, што «жывыя дзёньнікі» пісьменнікам могуць рэдагаваць толькі яны самі, і поўная адсутнасць дыктату рэдактараў, выдаўцоў і літаратурных крытыкаў у

Інтэрнэт-прасторы некаторым творцам мастацкіх каштоўнасцяў прыйшлася даспадобы. Дый і чытачы ад з'яўлення пісьменніцкіх «жывых дзёньнікаў», здаецца, толькі выйгрылі: ціпер яны маюць унікальны шанец зазірнуць у творчую лябараторию літаратараў, даведацца, над чым яны працуюць, пакінуць свой водгук ці паведамленьне. І нават абмеркаваць са самім пісьменнікамі дэталі іх прыватнага жыцця. Прыкладам, параць Югасі Калядзе (<http://magdalena-joj.livejournal.com>), якія беларускія працуць харчаваныя лепш ніколі не набываюць; напісаць Адаму Глёбусу (<http://adam-hlobus.livejournal.com>), хто лепш атрымаўся на здымку — ён сам ці ягоная жонка; падказаць Аксане Бязълекінай (<http://bezlepkina.livejournal.com>) каардынаты дзіцячага изуроляга альбо даведацца, ці ачуняла яна нарэшце пасыля грыпу.

Аднак у чытака-пісьменніцкім асяродзьдзі Беларусі нямала і тых, хто лічыць, што людзі, якія ствараюць і чытаюць «жывыя дзёньнікі», імкнуцца

толькі нагадаць пра сябе, выпхнуцца на «пярэдні плян». Няма, кажуць яны, у тых блогах шчырасці, а толькі «открывения», глупсты, балбатня, лаянка. І адзначаюць, што карыстальнікі livejournal.com нагадваюць ім уздельнікаў reality-шоў, якія дазваляюць назіраць за сабой кожнаму ахвотнаму і імкнуцца любымі сродкамі ва ўсім пераўзысьці астатніх гульпou. Дарэчы, некаторыя пісьменнікі — сталыя аўтары «жывых дзёньнікаў» — ускосна пацвярджаюць гэтыя слова, раз-пораз дэмантруючы сваю стому ад штодзённага заходжання ў віртуальныя прасторы поруч з натоўпам графаманаў ды вычварэнцаў і міжволі прыходзячы да выясновы, што літаратура і «віртуальная» дзёньнікі — *несумішчальныя*. Ямчэй за ўсіх гэтую думку выказаў Уладзімер Сыцяпан (<http://uls-sciapan.livejournal.com>): «Інтэрнэтайскія тэксты двойчы не чытаюць» (пост ад 19.02.2007).

А як мяркуеце вы?

ВЯСКОВЫ ЛІРНІК

Заазер'е. Крыжы з нашае памяці

Мой інтарэс — старадаўнія могілкі. Дзе б я ні быў, імкнуся заўжды наведаць найперш іх. Тут мяне цікавіць усё: ад крыжоў, надмагільляў, агароджаў да сыцілых біяграфічных зьевстак.

Краязнаўца Міхась Карпечанка прапанаваў наведаць могілкі блізу дзвюх бялыніцкіх вёсак: Заазер'я ды Карманоўкі. Клады ў Заазер'і надзвычай старыя. Стражылы ня памятаюць, калі на іх хавалі. Выгляд могілак пра тое кажа сам. Калі б не вялізны крыж, высечаны з каменя, яны б ужо даўно

зінклі ў лясных нетрах. Урэшце, і на яго ня кожны з'верне ўвагу. Ён стаў часткай лесу. Замшэлы, як і не стары яшчэ ельнік, ён упартанясе сваю варту пры лясной дарозе.

Маладыя жыхары навакольных вёсак пры згадцы пра гэтыя могілкі сарамліва паціскаюць плячымі: ня ведаю. Нічога познага ня могуць сказаць і старыя.

Міхась Карпечанка з усьмешкай пераказва легенду. Нібыта крыж — напамін пра напалеонаўскую генерала, які загінуў, калі французкае войска ў 1813 годзе адыш

ходзіла на заход. Наўрад ці гэта праўда.

Пасечаны часам крыж стаіць. Але яшчэ дзясятак гадоў — і ён абрываецца, зарасае мохам, як і яго сыцілія суседзі. У гэтым, відаць, і ёсьць прыродная справядлівасць: на гэтым съвеце вечнага няма.

На другіх могілках, блізу Карманоўкі, хаваюць. Спрахнелыя драўляныя крыжы суседзяць з каменнымі крыжамі ды надмагільнымі камяніямі.

Міхась Карпечанка з'язьдзіў Бялыніцкі край уздоўж і ўпоперак. Ён кажа, што ў лясах, на балотных выспах каменных знакаў процьма. Не адзін калгасны плуг быў зламаны на курганах аб велизарныя камяні зь невядомымі надпісамі.

Спадар Карпечанка пера-

кананы, што яны як гісторыка-культурная спадчына павінны склісьці музэйныя экспазыцыі. Справа за малым: тэя экспазыцыі арганізаваць.

Алесь Асіцоў, фота
Аляксандра Ліціна

СЯРЖУК СЫС

ВЯРТАНЬНЕ ЗІМЫ

Белы горад съяткуе вяртаньне зімы
(з турмы!)

I съплюае «Валькірью» хор бэнзапіл
(з магіл!)

На канцэрце шмат галак і крумкачок
(маўчок!)

Захапляюца Вагнэрам зь лёжы дрэў
(пся крэў!)

Дрэзы валацца долу адно за адным
(у дым!)

А рабочыя іх раскрыжуюць да плах
(пах!)

А затым мёртвым друзам нагрузяць прычэп
(хлеб!)

Так зынікае алея самотных таполь
(боль!)

Белы горад съяткуе вяртаньне зімы
(і мы!)

АЛЕСЬ АРКУШ

марыць па-сапраўднаму
адзінае што нам застаецца
пра што — неістотна
бо марыць —
як мець надзею
на лепшае і съветлае
і неістотна што съвет
як дзіцячы калейдаскоп
пры кожным руху
укладае новы малюнак
з прастакутнікаў ромбікаў
трохкутнікаў і кружочкай —
падставовых матэрыялаў
для любой сур'ёзной справы

мара — гэта вочка калейдаскопу
глядзець у якое дазвалецца
у час гульні зь дзецьмі
у час съвята нашага Таямнічага
і ў свой апошні час

ЮЗІК ДЗЕНІСЮК

ВЭРТЫКАЛЬНАЕ АХАЛАДЖЭНЬНЕ

Сънежань — бязь сънежнай бабы.
Газавы — Новы год,
Нафтавыя — Каляды,
Вадохрышча — без прыгод.

Назначаных дэпутатаў
Нарэшце ўперлі ў Савет.
У чаканыні росту зарплаты
Пакуль жуеш вінэгрэт.

У чаканыні падышкі пэнсій
З надзей глядзіш БТ,
А там толькі танцы ды песні —
Суцэльнае вар'ятз.

А мы ж малявалі старанна
Птушачкі ў бюлетењ.
Зайчасна лічылі «абраных» —
Крый Божа, на ўлады ценъ!

I што атрымалі за вернасьць?
Цэны на ўсё растуць...
А мы ж усю жывыню на фэрмах
Калгасу «Ленінскі пузъ».

Падышку, хазяін, зрабіце,
Каб страты кампэнсаваць,
Хацім «Эімалета» з «Крыніцай» —
Няёмка зацірку хлябаць.

Паэты Ўладзімер Някляеў і Рыгор Сітніца.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Спачатку — у «ARCHE», потым — у глямуры

«Любовь-морковь»

Расея, 2006, каляровы, 95 хв.

Рэжысэр: Аляксандар Стрыжэнава.

Ролі выконаюць: Крысыціна Арбакайтэ, Гоша Кузенка, Міхаіл Казакоў, Вольга Арлова, Яўген Стычкін, Андрэй Краско, Кацярына Стрыжэнава, Станіслаў Дужнікаў.

Жанр: камедыя сітуацый.

Адзнака: 4 (з 10).

Шлюб Андрэя і Марыны на мяжы развалу. Яны звязаўца да таемнічага лекара (Міхаіл Казакоў), які абяцае дапамагчы. Раніцай герой высьвятаўца, што абмяняліся целамі. Цяпер яны зразумеюць «гендэрныя асаблівасці» адно аднаго...

Карціна магла быць створаная ў Беларусі. Драматург Андрэй Курэй-

чык колькі гадоў таму напісаў п'есу «Выкананаўца жаданьняў», якая наты была надрукаваная ў часопісе «ARCHE». Але камэдыйны, апалітычны і вадэвільны сюжэт пра абмен целамі ня стаўся запатрабаваным у краіне (хача брак добрых сцэнароў — сталы боль «Беларусьфільму»).

Андрэй Курэйчык знайшоў іншых замоўцаў. Ён ускладніў кароткую гісторыю дэтэктыўнай інтрыгай, дадаў жартаў, распрацаваў новыя пачешныя маскі (накшталт гангстэра, які «робіць жыцьцё» паводле галівудзкіх рэцептаў).

Рэцепты «Любові» — рассейскія.

Прадусар стужкі Рэнат Даўляцьцяраў прызнаўся: «Мы вырашылі зрабіць карціну глямурнейшай за п'есу». Рэжысэрам быў запрошаны

Аляксандар Стрыжэнава, чые «Ад 180 і вышэй» і «Упасыці ўверх» — узоры «гандлёва»-тандэтных стужак.

На Гоша Кузенка з гістэрычнымі звычкамі малімоннай бляндышкі і не Крысыціна Арбакайтэ (з подзвігамі пад «Нябесную кару») герой карціны. Галоўныя персанажы — тавары: самыя дарагія дыскатэкі, статусная гарэлка, наварускія дэкарацыі — і нат Марк Шагал. Цела, жэсты, макіяж, патопленная машына дый само каканьне (калі было такое) — тавар для самых багатых (якія ў Расеі ўжо зьявіліся).

Чалавечыя гісторыі непараразименныя, съмешныя недарэчнасці зынішчыць глямурнаю рэжысурай цалкам не атрымалася.

Але атрымалася зрабіць колішні беларускі сюжэт цалкам чужым.

Фільм — ідэальнае відовішча для Паліны Смолавай.

Андрэй Расінскі

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

9 (пт) — «Кім».

10 (сб) — «Паміналная малітва».

11 (ндз) — «С.В.».

16 (пт), 17 (сб) — «Вольга».

18 (ндз) — «Каханьне ў стылі барока».

ранішня спектаклі

11 (ндз) — «Афрыка».

малая сцэна

11 (ндз) — «Апэльсынавае віно».

14 (ср) — «Беларусь у фантастычных апавяданьнях».

Опера

на сцэне ЦДА

12 (пн) — «Яўген Анегін».

13 (аўт) — «Турандот».

15 (чц) — «Джані Скікі».

16 (пт) — канцэрт «Жамчу-жыны барочнай музыкі», «Кававая кантата» — опера ў адной дзеі.

Тэатар беларускай драматургіі

11 (ндз) — «Іванаў».

13 (аўт) — «Валянціна».

14 (ср) — «Містэр Розыгрыш».

15 (чц) — «Палёты з анёлам».

15 (чц) — «Белы анёл з чорнымі крыламі».

16 (пт) — «Адэль».

16 (пт) — «Рабаўнік».

17 (сб), 18 (ндз) — «Што за цуд гэта казка».

17 (сб), 18 (ндз) — «Забойства па-француску».

18 (ндз) — «Адвечная песня».

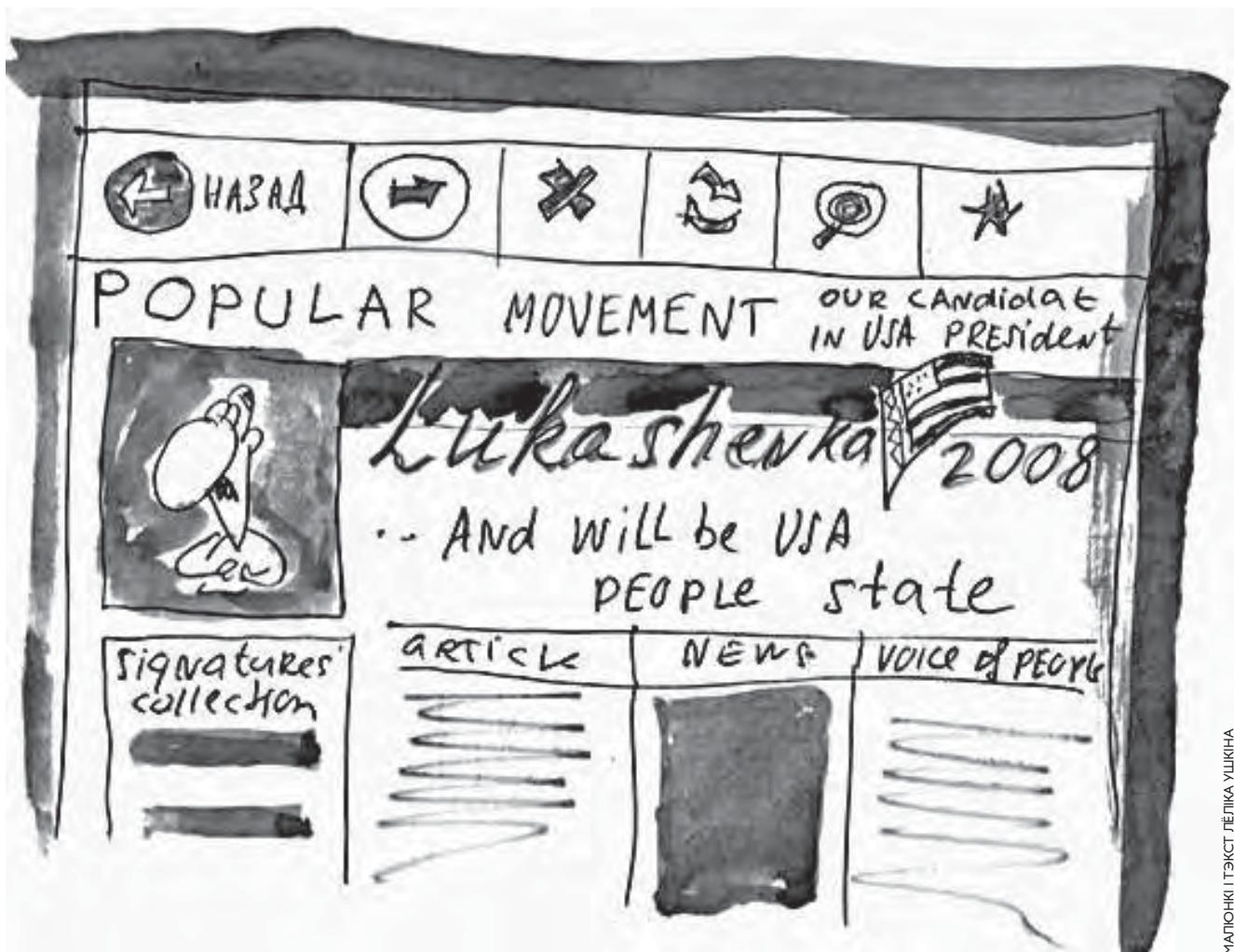
КАНЦЭРТ

Тры расейскія літары!!!

11 сакавіка ў фальварку «Добрая мысьлі» (вул. Магілёўская, 12) адбудзеца unplugged-прэзэнтацыя кліпа гурту «Zigzag» «Тры расейскія літары!!!», прысьвечаная антыглабалізму, бацацьце супраць мацюкоў, блатной культуры і «адвёрткі». Удзельнічаюць: гурт «Happy 3 Friends», Насцяна Хмель («Джамбібум»), Ігар Гарбачэўскі («Kalahari»), Ксения Мінчанка («WZ Orkiestra»), гурты «Logothere» (Аўстрый-Нямеччына-Беларусь), «Мамкіны бусы», «Zigzag». Пачатак а 19-й. Квіткі: 12 000 загадзя, 15 000 у дзень імпрэзы. Т.: 660-40-20, 224-64-86.

маб.даведка: 649.0.888, 766.24.25

Квитак: 10.000 (пакупка 100), 12.000 (пакупка 10)

Малюнкі і текст літніка Ушкіна

...праект «Лукашэнка-2008» не абмякоўваўся Расей.

...бальшавік Міхаіл Фрунзэ ведаў, што створаная ім беларуская міліцыя будзе праз 90 гадоў перасъедаваць камуністай.

— Ну, што, таварыш Фрунзэ, можна цяпер зрабіць для перамогі камунізму? Можа, створым міліцыю?

— Ніякіх мянтоў! У імя нашых ідэйных нашчадкаў лепш пойдзем «папросім закурыць» у таго мінака.

...міністры сапраўды перажывалі за лёс гаспадаркі

— Як гэта разумець, спадар Кабякоў?! Вас злавілі з улёткамі, якія заклікаюць выйсьці 25 сакавіка на Плошчу!

— Ну, я думаў, калі зъбярэцца хеўра народу — абавязкова папрэ на праспэкты. Уявіце — з кожнага можна спагнаць па 30 тысячачай за парушэннне правілаў пераходу вуліцы! Гэта ж ніякіх расейскіх крэдытаў ня трэба будзе!

пра-бел / пра-съвет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Ян Максімюк. Лукашэнку чакае змрочная будучыня	19
Сяргей Богдан. ЗША супраць Ірану: вайна можа мець нечаканы вынік	20
Янка Саламевіч. Мова беларускага радыё	22
Аляксей Лявончык. У пекле Азіі	24
Пакаленые вечных практикантаў	26
Павал Абрамовіч. «...і разам ім не сысьціся?	28
Алесь Асіпкоў. Заазер'е. Крыжы з нашае памяці	28

год паэзіі

Сяргук Сыс. Вяртанье зімы	29
Алесь Аркуш. «марыць па-сапраўднаму...»	29
Юзік Дзенісюк. Вэртыкальнае ахаладжэнне	29

СПАЧУВАНЬНІ

Шчырыя спачуваньні Вінцку Вячорку з прычыны съмерці бацькі. Святлая памяць Рыгору Вячорку (1934—2007). Сабры

Паплечнікі па партыі, па грамадzkай дзейнасці, сябры з Мала-дзечна выказваюць самія шчырыя спачуваньні Вінцку Вячорку і яго сям'і з прычыны напаткаўшага гора — съмерці бацькі.

На сайдзе [pp.by](#) разымясцілі свае спачуваньні Лявон Баргшчукі, Сяргей Дубавец і сям'я Дубаўцоў, Франак Клімковіч і сям'я Клімковічай, Аляксандар Фядута, сям'я Сагановіча, Міхал Трацеўскі, Янка Запруднік, Алесь Капуцкі, Констанцін Міронав, Якуб Лапатка, Уладзіслаў Вепржыцкі, Вінцэс Мудроў.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

КАНТАКТЫ

Аляксандар Мілінкевіч! Так трывамаць!!!
Другазаконыне, 1-21! Брат

КНІГІ

Прапаную кнігі: Тарашкевіч «Беларуская граматыка», Нью-Ёрк, 1929, Гётз «Фауст», «Наша Ніва» 1906—1908г, «Энцыклапедыя гісторыі Беларусі» I—5 т. Кацар «Беларускі арнамэнт», «Беларуская вышыўка», Туронак «Беларусь пад нямецкай акупаций» ды іншае, багаты выбар. Т.: 753-70-05

ПАДАРОЖКА

Зымяцер Касьляровіч запрашае ў падарожжа 18 сакавіка: Іє—Суботнік—Жамыслы—Трабы—Гальшаны—Баруны—Крава. Т.: 292-54-58, 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28, 573-88-17

ХОСТИНГ

<http://belmov.org/host.html>. Мы за-
бяспечаем бесплатны і надзейны хостынг
(падтрымлівае PHP, MySQL...), дамен і акава-
ем тэхнічную дапамогу для беларускамоў-
ных сайтуў. Нашымі паслугамі скрыстаўліся
ўжо шмат проектаў, у тым ліку
www.saligorsk.org, www.maladechna.org,
www.pbf.org, www.mensk.by. Калі ёсць
неабходнасць ў хостынгу, паведаміце нам,
калі ласка, будзем рады дапамагчы

ПАШТ. СКРЫНКА

Сяргею Ц. зь Бегам'я. Ар-
тыкул з Вашым бачаннем
веры ў Бога з Вашага дазволу
передамо ў адно з пратэстан-
цкіх выданняў. Фармату съве-
цкай «НН» ён не адпавядае.

А ТЫ ПАДПІШЫСЯ!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрес.
Адначасова Рэдакцыя звязраецца з просьбай
ахвяраваць на выданье. Дэталі — **старонка 17.**

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Ацюм Ліяў

галоўныя рэдактары Андрай Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Місцовы фонд выдання

газеты «Наша ніва»

выдавец Прыватнае прадпрыемства

«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абязяўжовая. 12 палос фарматам

A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр.

Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нікса адказнасць за звесткі рагажных абвестак.

Кошт свабодны. Гаварыць на арэстраваныя прызыўнічага выданьня №581

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзены Міністэрствам інфармаціі Рэспублікі Беларусь.

Юрыйдичны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2241. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 28.02.2007.

Замова № 1302. Рэдакцыйны адрас: Калектарная, 20а-112.